

יום שני כ"א תמוז ה'תש"פ

47 וְרֵאִיתִי לַחֲלֹק חֲבוּר זֶה לְאַרְבָּעָה עָשָׂר
48 סְפָרִים:

49 סֵפֶר ראשון - אֲכַלֵּל בוֹ כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁהֵן עֶקֶר דֵּת
50 מִשֶּׁה רַבֵּנוּ, וְצָרִיךְ לְהוֹדִיעַ אוֹתָם תַּחֲלַת הַכֹּל - כְּגוֹן
51 יְחִיד שְׁמוֹ בְּרוּךְ הוּא, וְאֶסוּר עֲבוּדָה זָרָה. וְקִרְאָתִי
52 שֵׁם סֵפֶר זֶה, 'סֵפֶר הַמִּדְע'.

53 סֵפֶר שֵׁנִי - אֲכַלֵּל בוֹ הַמִּצְוֹת שֶׁהֵן תְּדִירוֹת,
54 שְׁנֵצְטוּיֵינוּ בֵּהֶן כְּדִי לֵאמֹר אֵת הַמָּקוֹם וּלְזַכְרוֹ תָּמִיד
55 - כְּגוֹן קְרִיאַת שְׁמַע, וּתְפִלָּה, וּתְפִלִּין, וּבִרְכוֹת;
56 וּמִילָה בְּכָלֵל, לְפִי שֶׁהוּא אוֹת בְּבִשְׂרֵנוּ לְהַזְכִּיר תָּמִיד
57 בְּשִׁעָה שֶׁאֵין שָׁם לֹא תְּפִלִּין וְלֹא צִיצִית וְכִיּוּצֵי אֲחֵרִים.
58 וְקִרְאָתִי שֵׁם סֵפֶר זֶה, 'סֵפֶר אֶהְבָּה'.

59 סֵפֶר שְׁלִישִׁי - אֲכַלֵּל בוֹ כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁהֵן בְּזִמְנִים
60 יְדוּעִים - כְּגוֹן שַׁבָּת, וּמוֹעֲדוֹת. וְקִרְאָתִי שֵׁם סֵפֶר זֶה,
61 'סֵפֶר זְמָנִים'.

62 סֵפֶר רְבִיעִי - אֲכַלֵּל בוֹ הַמִּצְוֹת שֶׁל בְּעִילָה - כְּגוֹן
63 קְדוּשַׁת יִגְרוּשִׁין, וְיִבּוּם וְחִלּוּצָה. וְקִרְאָתִי שֵׁם סֵפֶר
64 זֶה, 'סֵפֶר נָשִׁים'.

65 סֵפֶר חֲמִישִׁי - אֲכַלֵּל בוֹ מִצְוֹת שֶׁל בִּיאוֹת
66 אֲסוּרוֹת, וּמִצְוֹת שֶׁל מֵאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת - לְפִי שֶׁבְּשֵׁנִי
67 עֲנִינִים הָאֵלּוּ קִדְּשֵׁנוּ הַמָּקוֹם וְהַבְדִּילֵנוּ מִן הָאֻמּוֹת,
68 בְּעֲרִיּוֹת וּבְמֵאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, וּבְשִׁנְיָהֶם נֶאֱמַר:
69 "וַאֲבָדֵל אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים", "אֲשֶׁר הִבְדַּלְתִּי אֶתְכֶם
70 מִן הָעַמִּים". וְקִרְאָתִי שֵׁם סֵפֶר זֶה, 'סֵפֶר קִדְּשָׁה'.

71 סֵפֶר שֵׁשִׁי - אֲכַלֵּל בוֹ מִצְוֹת שֶׁיִּתְחַלֵּב אָדָם בֵּהֶן
72 מִי שֶׁאִסּוּר עֲצֻמוֹ בְּדַבָּרִים - כְּגוֹן שְׁבוּעוֹת וּנְדָרִים.
73 וְקִרְאָתִי שֵׁם סֵפֶר זֶה, 'סֵפֶר הַפִּלְאָה'.

74 סֵפֶר שְׁבִיעִי - אֲכַלֵּל בוֹ מִצְוֹת שֶׁהֵם בְּזִרְע הָאָרֶץ
75 - כְּגוֹן שְׁמִטִּין וְיִוְבְלוֹת, וּמַעֲשָׂרוֹת וּתְרוּמוֹת, וּשְׁאָר
76 מִצְוֹת הַנִּגְלָלִין עִמָּהֶן מַעֲנִנָּם. וְקִרְאָתִי שֵׁם סֵפֶר זֶה,
77 'סֵפֶר זִרְעִים'.

78 סֵפֶר שְׁמִינִי - אֲכַלֵּל בוֹ מִצְוֹת שֶׁהֵם בְּכַנֵּן מִקְדָּשׁ
79 וְקִרְבָּנוֹת צִבּוּר הַתְּמִידִין. וְקִרְאָתִי שֵׁם סֵפֶר זֶה, 'סֵפֶר
80 עֲבוּדָה'.

81 סֵפֶר תְּשִׁיעִי - אֲכַלֵּל בוֹ מִצְוֹת שֶׁהֵן בְּקִרְבָּנוֹת
82 הַיָּחִיד. וְקִרְאָתִי שֵׁם סֵפֶר זֶה, 'סֵפֶר קִרְבָּנוֹת'.

83 סֵפֶר עֲשִׂירִי - אֲכַלֵּל בוֹ מִצְוֹת שֶׁהֵן בְּטִהְרוֹת
84 וְטִמְאוֹת. וְקִרְאָתִי שֵׁם סֵפֶר זֶה, 'סֵפֶר טִהְרָה'.

85 סֵפֶר אֶחָד עָשָׂר - אֲכַלֵּל בוֹ מִצְוֹת שֶׁבִּין אָדָם
86 לְחֵבְרוֹ, וְיֵשׁ בֵּהֶן הֶזֶק תַּחֲלָה בְּמִמּוֹן אוֹ בְּגוּף.
87 וְקִרְאָתִי שֵׁם סֵפֶר זֶה, 'סֵפֶר נִזְקִין'.

88 סֵפֶר שְׁנַיִם עָשָׂר - אֲכַלֵּל בוֹ מִצְוֹת מְכִירָה וּקְנִיָּה.
89 וְקִרְאָתִי שֵׁם סֵפֶר זֶה, 'סֵפֶר קִנְיָן'.

90 סֵפֶר שְׁלֹשָׁה עָשָׂר - אֲכַלֵּל בוֹ מִצְוֹת שֶׁבִּין אָדָם

1 יְחִיד הַמִּגְרָשׁ גְּרוּשָׁתוֹ אַחֵר שֶׁנִּשְׁאָת לְאַחֵר, שֶׁנֶּאֱמַר:
2 "לֹא יִוָּכַל בְּעִלָּה הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר שָׁלַח לְשׁוּב
3 לְקַחְתָּהּ". (שְׁנִי) שֶׁלֹּא תִּנָּשֵׂא הַיְבָמָה לְאִישׁ זֶר חוּץ
4 מִיְבָמָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא תִהְיֶה אִשְׁתּוֹ הַמֵּת". (שְׁנִי)
5 שֶׁלֹּא יִגְרַשׁ הָאוֹנֵס אֲנוּסָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא יִוָּכַל
6 שְׁלַחָה כָּל יָמָיו". (שְׁנִי) שֶׁלֹּא יִגְרַשׁ מוֹצִיא שֵׁם רַע
7 אֶת אִשְׁתּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בוֹ: "לֹא יִוָּכַל לְשַׁלַּח כָּל
8 יָמָיו". (שֵׁשׁ) שֶׁלֹּא יָקַח סָרִיס בֵּת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר:
9 "לֹא יָבֹא פְצוּעַ דֶּפֶא". (שְׁסֵא) שֶׁלֹּא לְסָרֵס זָכָר מִכָּל
10 הַמִּינִין, לֹא אָדָם וְלֹא בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף, שֶׁנֶּאֱמַר:
11 "וּבְאַרְצְכֶם לֹא תַעֲשׂוּ". (שְׁסֵב) שֶׁלֹּא לְמַנּוֹת עַל
12 יִשְׂרָאֵל אִישׁ מִקְהָל גֵּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא תִוָּכַל לְתַת
13 עֲלֶיךָ אִישׁ נִכְרִי". (שְׁסֵג) שֶׁלֹּא יִרְבֶּה הַמֶּלֶךְ סוּסִים,
14 שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא יִרְבֶּה לוֹ סוּסִים". (שְׁסֵד) שֶׁלֹּא יִרְבֶּה
15 הַמֶּלֶךְ נָשִׁים, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְלֹא יִרְבֶּה לוֹ נָשִׁים".
16 (שְׁסֵה) שֶׁלֹּא יִרְבֶּה לוֹ הַמֶּלֶךְ כֶּסֶף וְזָהָב, שֶׁנֶּאֱמַר:
17 "וְכֶסֶף וְזָהָב, לֹא יִרְבֶּה לוֹ מְאֹד".

18 אֵלּוּ הֵן שֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִצְוֹת שֶׁנֶּאֱמָרוּ לוֹ
19 לְמֹשֶׁה בְּסִינִי, הֵן וּכְלָלוֹתֵיהֶן וּפְרִטוֹתֵיהֶן וְדִקְדּוּקֵיהֶן;
20 וְכָל אוֹתָן הַכְּלָלוֹת וְהַדִּקְדּוּקִין וְהַבְּאוּרִין שֶׁל כָּל
21 מִצְוָה וּמִצְוָה, הֵיא תוֹרָה שְׁבַעַל פִּה שֶׁקָּבְלוּ בֵּית דִּין
22 מִפִּי בֵּית דִּין. וְיֵשׁ מִצְוֹת אַחֲרוֹת שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ אַחֵר
23 מִתֵּן תוֹרָה, וְקָבְעוּ אוֹתָן נְבִיאִים וְחֻכְמִים, וּפְשֻׁטוֹ
24 בְּכָל יִשְׂרָאֵל - כְּגוֹן מִקְרָא מְגִלָּה, וְגַר חֲנֻכָּה, וְתַעֲנִית
25 תְּשַׁעָּה בָּאָב, וְיָדִים, וְעִרְבּוּבִין. וְיֵשׁ לְכָל מִצְוָה וּמִצְוָה
26 מֵאֵלּוּ פְּרוּשִׁין וְדִקְדּוּקִין; וְהַכֹּל יִתְבָּאֵר בְּחִבּוּר זֶה.
27 כָּל אֵלּוּ הַמִּצְוֹת שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ - חִיבִין אָנוּ לְקַבְּלָם
28 וּלְשַׁמְרָם, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא תִסּוּר מִן הַדִּבָּר וְכוּ';
29 וְאֵינָן תּוֹסֶפֶת עַל מִצְוֹת הַתּוֹרָה. וְעַל מָה הַזִּהְיָה
30 תּוֹרָה, "לֹא תִסֵּף עָלֶיךָ וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ"? שֶׁלֹּא יִהְיֶה
31 נִבְיָא רִשְׁאִי לְחַדֵּשׁ דָּבָר, וְלֹאמַר שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
32 צִוָּהוּ בְּמִצְוָה זוֹ לְהוֹסִיפָה לְמִצְוֹת הַתּוֹרָה, אוֹ לְחַסֵּר
33 אַחַת מֵאֵלּוּ הַשֵּׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִצְוֹת. אֲבָל
34 אִם הוֹסִיפוּ בֵּית דִּין עִם נְבִיא שִׁיחָה בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן
35 מִצְוָה דֶּרֶךְ תַּקְנָה, אוֹ דֶּרֶךְ הוֹרָאָה, אוֹ דֶּרֶךְ גְּזֵרָה -
36 אֵין זוֹ תּוֹסֶפֶת; שֶׁהָרִי לֹא אָמְרוּ שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
37 צִוָּה לַעֲשׂוֹת עֲרוּב אוֹ לְקָרוֹת הַמְּגִלָּה בְּעוֹנְתָהּ. וְאֵלּוּ
38 אָמְרוּ כֵּן, הֵיוּ מוֹסִיפִין עַל הַתּוֹרָה. אֲלָא כִּף אָנוּ
39 אוֹמְרִים, שֶׁהַנְּבִיאִים עִם בֵּית דִּין תִּקְנּוּ וְצִוּוּ לְקָרוֹת
40 הַמְּגִלָּה בְּעוֹנְתָהּ כְּדִי לְהַזְכִּיר שֶׁבְּחִיו שֶׁל הַקְדוּשׁ
41 בְּרוּךְ הוּא וְתַשׁוּעוֹת שֶׁעָשָׂה לָנוּ, וְהִיא קְרוֹב לְשׁוֹעֲנוֹ
42 כְּדִי לְבָרְכוֹ וּלְהַלְלוֹ, וְכְּדִי לְהוֹדִיעַ לְדוֹרוֹת הַבָּאִים
43 שֶׁאִמָּת מַה שֶׁהִבְטִיחֵנוּ בַּתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וּמִי גוֹי
44 גָּדוֹל, אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרִבִּים אֵלָיו". וְעַל דֶּרֶךְ זוֹ
45 הֵיא כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה שֶׁהֵיא מְדַבְּרִי סוּפְרִים, בֵּין
46 עֲשָׂה וּבֵין לֹא תַעֲשֶׂה.

מתוך מהדורת גושל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

כאשר יודעים את השקו"ט בעניינים אלה, ועכ"פ את הידיעות והחקירות והבחירות היסודיות, אזי יוצאים ידי חובת המצוה - "לידע את ה".

ג: מקורו של הרמב"ם הוא מהזוהר, ועל כן נכתב בהקבלה מדוייקת ללשונו: "יודעתם כי אני ה' אלקיכם וגו' פקודא דא קדמאה דכל פקודין (יסוד היסודות)...למנדע ליה לקוב"ה (לידע שיש שם מצוי ראשון) דאית שליטא עילאה דאיהו ריבון עלמא וברא עלמין כולוהו שמיא וארעא וכל חיליהון (והוא ממציא כל נמצא וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם כו)". והלא גם הזוהר מביא כל הנ"ל על הפסוק "יודעתם כי אני כו", ועליו אמר החיוב "למנדע ל' לקוב"ה", ומכאן גם מקור שיטתו של הרמב"ם שחיוב המצוה הוא לידע כל הפרטים במצוי הראשון ולא רק להאמין.

ד: בתחילת פרק שני מהל' יסוה"ת, כתב אודות מצות אהבת ה': "והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ - מיד הוא אוהב כו". ואח"כ במשך שלושה פרקים מפרט הרמב"ם את "מעשיו וברואיו הנפלאים" בפרק אחד על המלאכים, ובשני הפרקים שלאחריו על מעשה בראשית. ולכאורה, ספר ה"ד הוא ספר "הלכות הלכות", ומדוע כתב הרמב"ם את כל הפרטים הנ"ל. אלא שחייבים לומר שעניינים אלו הם לא להתבוננות שעל-ידה מגיעים אחרי זמן לאהבת ה' ויראתו אלא שהם חלק ממצות ידיעת ה'. לכן הביא הרמב"ם את ה"כללים הגדולים ממעשה רבון העולמים", כיון שידיעתם היא חלק ממצות ידיעת ה'.

(על-פי לקו"ש חלק י"א עמוד 279)

- 25 **הַלְכוֹת דְּעוֹת. יֵשׁ בְּכָלֶלן אַחַת עֶשְׂרֵה מִצְוֹת -**
 26 **חֲמֵשׁ מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְשֵׁשׁ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה**
 27 **הוּא פְּרָטֵן: (א) לְהִדְמוּת בְּדִרְכָּיו; (ב) לְהִדְבֹּק**
 28 **בְּיִדְעָיו; (ג) לְאַהֲבָה אֶת הָרָעִים; (ד) לְאַהֲבָה אֶת**
 29 **הַגֵּרִים; (ה) שְׂלֹא לִשְׁנֹא אֲחֵים; (ו) לְהוֹכִיחַ; (ז)**
 30 **שְׂלֹא לְהַלְבִּין פָּנִים; (ח) שְׂלֹא לַעֲנוֹת אֶמְלִלִּין; (ט)**
 31 **שְׂלֹא לִילֵךְ רֵכִיל; (י) שְׂלֹא לִנְקֹם; (יא) שְׂלֹא לִנְטֹר.**
 32 **הַלְכוֹת תַּלְמוּד תּוֹרָה. יֵשׁ בְּכָלֶלן שְׁתֵּי מִצְוֹת -**
 33 **(א) לִלְמַד תּוֹרָה; (ב) לִכְבֹּד מַלְמְדֶיהָ וְיִוְדְעֶיהָ.**
 34 **הַלְכוֹת עֲבוּדָה זָרָה וְחֻקּוֹת הַגּוֹיִם. יֵשׁ בְּכָלֶלן**
 35 **אַחַת וְחֲמִשִּׁים מִצְוֹת - שְׁתֵּי מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְחֲשֵׁעַ**
 36 **וְאַרְבָּעִים מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פְּרָטֵן: (א)**
 37 **שְׂלֹא לִפְנוֹת אַחֵר עֲבוּדָה זָרָה; (ב) שְׂלֹא לְתוֹר אַחֵר**
 38 **הָרְהוּר הַלֵּב וּרְאִית הָעֵינַיִם; (ג) שְׂלֹא לִגְדֹף; (ד)**
 39 **שְׂלֹא יַעֲבֹד אוֹתָהּ בְּדֶרֶךְ עֲבוּדָתָהּ; (ה) שְׂלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה**
 40 **לָהּ; (ו) שְׂלֹא לַעֲשׂוֹת פֶּסֶל לַעֲצָמוֹ; (ז) שְׂלֹא לַעֲשׂוֹת**
 41 **פֶּסֶל אֲפִלּוּ לְאַחֲרִים; (ח) שְׂלֹא לַעֲשׂוֹת צוּרוֹת**

- 1 **לַחֲבֵרוֹ, בְּשָׂאָר דִּינִין שְׂאִין בְּתַחֲלָתֵן הַזֶּה - כְּגוֹן**
 2 **שׁוֹמְרִין, וּבְעֲלֵי חֻבוֹת, וּבְעֲנוֹת וּבְפִירוֹת. וְקִרְאִיתִי**
 3 **שֵׁם סֵפֶר זֶה, 'סֵפֶר מִשְׁפָּטִים'.**
 4 **סֵפֶר אַרְבָּעַה עֶשֶׂר - אֲכַלֵּל בוֹ מִצְוֹת שֶׁהֵן מִסּוּרִין**
 5 **לְסִנְהֶדְרִין - כְּגוֹן מִיתוֹת בֵּית דִּין, וּבְכָלֶת עֲדוּת, וְדִין**
 6 **הַמֶּלֶךְ וּמִלְחָמוֹת. וְקִרְאִיתִי שֵׁם סֵפֶר זֶה, 'סֵפֶר**
 7 **שׁוֹפָטִים'.**
 8 **וְזֶה הוּא חֲלּוּק הַלְכוֹת שֶׁל חֲבִיר זֶה לְפִי עֲנִינִי**
 9 **הַסִּפְרִים, וְחֲלּוּק הַמִּצְוֹת לְפִי עֲנִינֵי הַהֲלָכוֹת.**
 10 **וְעַתָּה אֲתַחִיל לְבָאָר כָּל מִשְׁפָּטֵי מִצְוָה וּמִצְוָה וְכָל**
 11 **הַדִּינִים הַנִּכְלָלִים עִמָּה מִעֲנִינָהּ עַל סֵדֶר הַהֲלָכוֹת**
 12 **בְּעֶזְרַת אֵל שְׂדִי.**

סֵפֶר הַמִּדְע

- 13
 14 **הַלְכוֹתֵי חֲמֵשׁ, וְזֶה הוּא סִדּוּרֵן: הַלְכוֹת יִסּוּדֵי**
 15 **הַתּוֹרָה, הַלְכוֹת דְּעוֹת, הַלְכוֹת תַּלְמוּד תּוֹרָה, הַלְכוֹת**
 16 **עֲבוּדָה זָרָה וְחֻקּוֹת הַגּוֹיִם, הַלְכוֹת תְּשׁוּבָה.**
 17 **הַלְכוֹת יִסּוּדֵי הַתּוֹרָה. יֵשׁ בְּכָלֶלן עֶשֶׂר מִצְוֹת -**
 18 **שֵׁשׁ מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְאַרְבַּע מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה**
 19 **הוּא פְּרָטֵן: (א) לִידַע שְׂשֵׁשׁ שָׁם אֱלֹהִים; (ב) שְׂלֹא**
 20 **יַעֲלֶה בְּמַחֲשָׁבָה שְׂשֵׁשׁ שָׁם אֱלֹהִים זִוְלָתִי ה'; (ג)**
 21 **יִלְחִדוּ; (ד) לְאַהֲבוֹ; (ה) לִירְאָה מִמֶּנּוּ; (ו) לִקְדָּשׁוֹ;**
 22 **(ז) שְׂלֹא לְחַלֵּל שְׁמוֹ; (ח) שְׂלֹא לְאַבֹּד דְּבָרִים**
 23 **שֶׁנִּקְרָא שְׁמוֹ עָלֵיהֶן; (ט) לְשַׁמֵּעַ מִן הַנִּבְיָא הַמְדַבֵּר**
 24 **בְּשֵׁמוֹ; (י) שְׂלֹא לִנְסוֹתוֹ.**

~ נקודות משיחות קודש ~

מצות ידיעת ה'.

שיטת הרמב"ם היא, שמצות ידיעת ה' אינה רק ידיעה כללית על הימצאות ה' או אמונה בקיומו אלא שהיא חובת האדם ללמוד ולהתבונן בגדלות ה' כפי יכולתו והשגתו, שיטתו זו מוכחת מכמה מקומות:

א: מצות ידיעת ה' מופיעה גם בתחילת מנין המצוות וגם בפתיחת הל' יסודי התורה, אבל בהל' יסוה"ת הקדים לה הרמב"ם חמש הלכות המבארות כמה וכמה פרטים בתיאור ה"מצוי ראשון", ורק בהלכה ו' כתב "וידיעת דבר זה מצות-עשה, שנאמר אנכי ה' אלקיך" כי כדי לקיים את המצוה צריכים ללמוד ולדעת כמה וכמה עניינים הנוגעים ל"מצוי ראשון".

ב: מלשון הרמב"ם שכתב: "לידע שיש שם אלוהה" ו"לידע שיש שם מצוי ראשון", וכך גם במצות אחדות ה', מסיים "וידיעת דבר זה מ"ע", ולא כתב והאמנת דבר זה. כי המצוה היא על ידיעה שכלית ולא רק על אמונה במציאות ה'. לכן גם לא הסתפק בחמש ההלכות הנ"ל אלא האריך בשאר ההלכות שעד סוף הפרק בפירוט עניינים הנוגעים לידיעת ה', כי זה נוגע לחיוב שהוא "לידע", כיון שרק

מזוזה בפתחי השערים; (ד) לכתב כל איש ספר
תורה לעצמו; (ה) לכתב המלך ספר שני לעצמו,
כדי שיהיה לו שני ספרי תורה.
הלכות ציצית. מצות עשה אחת, והיא לעשות
ציצית על פנפי הכסות.
הלכות ברכות. מצות עשה אחת, והיא לברך את
שמו אחר אכילה.
הלכות מילה. מצות עשה אחת, והיא למול את
הזכרים ביום השמיני.
נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה, אחת עשרה
מצוות עשה.

ספר זמנים

הלכותיו עשר, וזה הוא סדרן: הלכות שבת,
הלכות ערובין, הלכות שביתת עשור, הלכות שביתת
יום טוב, הלכות חמץ ומצה, הלכות שופר וספה
ולולב, הלכות שקלים, הלכות קדוש החדש, הלכות
תעניות, הלכות מגלה וחנוכה.
הלכות שבת. יש בכללן חמש מצוות - שתי
מצוות עשה, ושלש מצוות לא תעשה; וזה הוא
פרטן: (א) לשבת בשביעי; (ב) שלא לעשות בו
מלאכה; (ג) שלא לענש בשבת; (ד) שלא לצאת
חוץ לגבול בשבת; (ה) לקדש היום בזכירה.
הלכות ערובין. מצות עשה אחת, והיא מדברי
סופרים ואינה מן המגזין.
הלכות שביתת עשור. יש בכללן ארבע מצוות
- שתי מצוות עשה, ושתי מצוות לא תעשה; וזה
הוא פרטן: (א) לשבת בו מלאכה; (ב) שלא
לעשות בו מלאכה; (ג) להתענות בו; (ד) שלא
לאכל ולשתות בו.
הלכות שביתת יום טוב. יש בכללן שתיים
עשרה מצוות - שש מצוות עשה, ושש מצוות לא
תעשה; וזה הוא פרטן: (א) לשבת בראשון של
פסח; (ב) שלא לעשות בו מלאכה; (ג) לשבת
בשביעי של פסח; (ד) שלא לעשות בו מלאכה;
(ה) לשבת ביום חג השבועות; (ו) שלא לעשות בו
מלאכה; (ז) לשבת בראש השנה; (ח) שלא לעשות
בו מלאכה; (ט) לשבת בראשון של חג; (י) שלא
לעשות בו מלאכה; (יא) לשבת בשמיני של חג;
(יב) שלא לעשות בו מלאכה.
הלכות חמץ ומצה. יש בכללן שמונה מצוות -
שלש מצוות עשה, וחמש מצוות לא תעשה; וזה
הוא פרטן: (א) שלא לאכל חמץ ביום ארבעה עשר
מתצות היום ולמעלה; (ב) להשבית שאור מארבעה
עשר; (ג) שלא לאכל חמץ כל שבועה; (ד) שלא

לנאי; (ט) שלא להדיח אחרים אחריה; (י) לשרף
עיר הנדחת; (יא) שלא לבנותה; (יב) שלא ליהנות
מכל ממונה; (יג) שלא להסית לעבדה; (יד) שלא
לאהב המסית; (טו) שלא לעזב שנאתו; (טז) שלא
להצילו; (יז) שלא ללמד עליו זכות; (יח) שלא
ימנע מללמד עליו חובה; (יט) שלא להתנבא
בשמה; (כ) שלא לשמע מן המתנבא בשמה; (כא)
שלא להתנבא בשקר, ואפלו בשם ה'; (כב) שלא
לגור מהריגת נביא שקר; (כג) שלא לשבע בשם
עבודה זרה; (כד) שלא לעשות אוב; (כה) שלא
לעשות ידעוני; (כו) שלא להעביר למלך; (כז)
שלא להקים מצבה; (כח) שלא להשתחוות על אבן
משפית; (כט) שלא לטע אשורה; (ל) לאבד עבודה
זרה וכל הנעשה בשבילה; (לא) שלא ליהנות
בעבודה זרה ובכל משמשיה; (לב) שלא ליהנות
בצפוי נעבד; (לג) שלא לכת ברית לעובדי עבודה
זרה; (לד) שלא לחזן עליהם; (לה) שלא ישובו
בארצנו; (לו) שלא לנהוג במנהגותיהם ובמלבושם;
(לז) שלא לנחש; (לח) שלא לקסם; (לט) שלא
לענון; (מ) שלא לחבר חבר; (מא) שלא לדרש אל
המתים; (מב) שלא לשאל באוב; (מג) שלא לשאל
בידעוני; (מד) שלא לכשף; (מה) שלא להקיא פאת
ראש; (מו) שלא להשחית פאת זקן; (מז) שלא
יעדה איש עדי אשה; (מח) שלא תעדה אשה עדי
איש; (מט) שלא לכתב קלעקע; (נ) שלא להתגודד;
(נא) שלא לעשות קרחה על מת.
הלכות תשובה. מצות עשה אחת, והוא שישוב
החוטא מחטאו לפני ה', ויתודה.
נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה, חמש
ושבעים - שש עשרה מהם מצוות עשה, ותשע
וחמשים מצוות לא תעשה.

ספר אהבה

הלכותיו שש, וזה הוא סדרן: הלכות קרית שמע,
הלכות תפלה וברכת פהנים, הלכות תפלין ומזוזה
וספר תורה, הלכות ציצית, הלכות ברכות, הלכות
מילה.
הלכות קרית שמע. מצות עשה אחת, והיא
לקרות קרית שמע פעמים ביום.
הלכות תפלה וברכת פהנים. יש בכללן שתי
מצוות עשה: (א) לעבד את ה' בתפלה בכל יום;
(ב) לברך פהנים את ישראל בכל יום.
הלכות תפלין ומזוזה וספר תורה. יש בכללן
חמש מצוות עשה; וזה הוא פרטן: (א) להיות
תפלין על הראש; (ב) לקשרן על היד; (ג) לקבץ

מַצוֹת עֲשֵׂה, וּשְׁתִּים מַצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא
פֶּרֶטְן: (א) לַעֲשׂוֹת לְשׁוּטָה כְּתוּרַת הַקְּנָאוֹת הַסְּדוּרָה
בְּתוֹרָה; (ב) שְׁלֹא לִתֵּן שְׁמֵן עַל קֶרֶפֶת; (ג) שְׁלֹא
לִתֵּן עָלָיו לְבוּנָה.
נִמְצְאוּ כָּל הַמַּצּוֹת הַנִּכְלָלוֹת בְּסֵפֶר זֶה, שֶׁבַע עֲשָׂרָה
- מִהֵן תִּשַׁע מַצּוֹת עֲשֵׂה, וּשְׁמוֹנֶה מַצּוֹת לֹא
תַעֲשֶׂה.

סֵפֶר קִדְשָׁה

הַלְכוּתוֹ שֶׁלשׁ, וְזֶה הוּא סְדוּרָן: הַלְכוֹת אֲסוּרֵי
בִּיאָה, הַלְכוֹת מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, הַלְכוֹת שְׁחִיטָה.
הַלְכוֹת אֲסוּרֵי בִּיאָה. יֵשׁ בְּכָלֶלן שֶׁבַע וּשְׁלֹשִׁים
מַצּוֹת - אַחַת מַצּוֹת עֲשֵׂה, וְשֵׁשׁ וּשְׁלֹשִׁים מַצּוֹת לֹא
תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פֶּרֶטְן: (א) שְׁלֹא לִבֹּא עַל הָאֵם;
(ב) שְׁלֹא לִבֹּא עַל אִשְׁתּוֹ אֵב; (ג) שְׁלֹא לִבְעַל אַחֲוֹת;
(ד) שְׁלֹא לִבְעַל בַּת אִשְׁתּוֹ אֵב; (ה) שְׁלֹא לִבְעַל בַּת
הַבֵּן; (ו) שְׁלֹא לִבְעַל בַּת; (ז) שְׁלֹא לִבְעַל בַּת הַבֵּת;
(ח) שְׁלֹא לִשָּׂא אִשָּׁה וּבִתָּה; (ט) שְׁלֹא לִשָּׂא אִשָּׁה
וּבִתּוֹ בְּנֵה; (י) שְׁלֹא לִשָּׂא אִשָּׁה וּבִתּוֹ בַּתָּה; (יא) שְׁלֹא
לִבְעַל אַחֲוֹת אֵב; (יב) שְׁלֹא לִבְעַל אַחֲוֹת אֵם; (יג)
שְׁלֹא לִבְעַל אִשְׁתּוֹ אִחִי הָאֵב; (יד) שְׁלֹא לִבְעַל אִשְׁתּוֹ
הַבֵּן; (טו) שְׁלֹא לִבְעַל אִשְׁתּוֹ אֵח; (טז) שְׁלֹא לִבְעַל
אַחֲוֹת אִשְׁתּוֹ; (יז) שְׁלֹא לִשְׁכַּב עִם בְּהֵמָה; (יח)
שְׁלֹא תִּבְיֵא אִשָּׁה בְּהֵמָה עֲלֶיהָ; (יט) שְׁלֹא לִשְׁכַּב עִם
זָכָר; (כ) שְׁלֹא לְגַלּוֹת עֲרוֹת אֵב; (כא) שְׁלֹא לְגַלּוֹת
עֲרוֹת אִחִי הָאֵב; (כב) שְׁלֹא לִבְעַל אִשְׁתּוֹ אֵישׁ; (כג)
שְׁלֹא לִבְעַל גֵּדָה; (כד) שְׁלֹא לְהִתְחַתֵּן בְּגוֹיִם; (כה)
שְׁלֹא יִבּוֹא עֲמוּנִי וּמוֹאבִי בִּקְהֵל; (כו) שְׁלֹא לְהִרְחִיק
דוֹר שְׁלִישִׁי מִצָּרִי מִלְּבֹא בִּקְהֵל; (כז) שְׁלֹא לְהִרְחִיק
דוֹר שְׁלִישִׁי אֲדוּמִי מִלְּבֹא בִּקְהֵל; (כח) שְׁלֹא יִבּוֹא
מִמִּזְרַב בִּקְהֵל; (כט) שְׁלֹא יִבּוֹא סִרִּים בִּקְהֵל; (ל)
שְׁלֹא לְסַרֵּס זָכָר, אֶפְלוּ בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף; (לא) שְׁלֹא
יִשָּׂא כְּהֵן גָּדוֹל אֶלְמָנָה; (לב) שְׁלֹא יִבְעַל כְּהֵן גָּדוֹל
אֶלְמָנָה, אֶפְלוּ בִּלְאֵ קִדּוּשִׁין; (לג) שְׁיִשָּׂא כְּהֵן גָּדוֹל
בְּתוֹלָה בְּנִעְרוּתָהּ; (לד) שְׁלֹא יִשָּׂא כְּהֵן גָּרוּשָׁה;
(לה) שְׁלֹא יִשָּׂא זִוְנָה; (לו) שְׁלֹא יִשָּׂא חֲלָלָה; (לז)
שְׁלֹא יִקְרַב אָדָם לְאַחַת מִכָּל הָעֲרִיּוֹת, וְאֶפְלוּ שְׁלֹא
בְּעַל.

הַלְכוֹת מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת. יֵשׁ בְּכָלֶלן שְׁמוֹנֶה
וְעֶשְׂרִים מַצּוֹת - אֶרְבַּע מַצּוֹת עֲשֵׂה, וְאֶרְבַּע
וְעֶשְׂרִים מַצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פֶּרֶטְן: (א)
לְבַדֵּק בְּסִימְנֵי בְּהֵמָה וְחִיָּה, לְהַבְדִּיל בֵּין טְמֵאָה
לְטָהוֹרָה; (ב) לְבַדֵּק בְּסִימְנֵי הָעוֹף, לְהַבְדִּיל בֵּין
טְמֵא לְטָהוֹר; (ג) לְבַדֵּק בְּסִימְנֵי דְּגָיִם, לְהַבְדִּיל בֵּין
טְמֵא לְטָהוֹר; (ד) לְבַדֵּק בְּסִימְנֵי חֲגָבִים, לְהַבְדִּיל בֵּין
טְמֵא לְטָהוֹר; (ה) שְׁלֹא לֵאכֹל בְּהֵמָה וְחִיָּה טְמֵאָה;

לֵאכֹל תַּעֲרֹבֶת חֲמֵץ כָּל שִׁבְעָה; (ה) שְׁלֹא יִרְאֶה חֲמֵץ
כָּל שִׁבְעָה; (ו) שְׁלֹא יִמְצֵא חֲמֵץ כָּל שִׁבְעָה; (ז)
לֵאכֹל מִצָּה בְּלִילֵי הַפֶּסַח; (ח) לְסַפֵּר בִּיצִיאת מִצְרַיִם
בְּאוֹתוֹ הַלֵּילָה.

הַלְכוֹת שׁוֹפָר וְסֻפָּה וְלוּלָב. יֵשׁ בְּכָלֶלן שֶׁלשׁ
מַצּוֹת עֲשֵׂה; וְזֶה הוּא פֶּרֶטְן: (א) לְשַׁמֵּעַ קוֹל שׁוֹפָר
בְּאַחַד בְּתֻשְׁרֵי; (ב) לִישֹׁב בְּסֻפָּה שִׁבְעַת יְמֵי הַחֹג;
(ג) לְטַל לִוְלָב בְּמִקְדָּשׁ כָּל שִׁבְעַת יְמֵי הַחֹג.
הַלְכוֹת שְׁקָלִים. מַצּוֹת עֲשֵׂה אַחַת, וְהִיא לִתֵּן כָּל
אִישׁ מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה.

הַלְכוֹת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ. מַצּוֹת עֲשֵׂה אַחַת, וְהִיא
לְחֹשֶׁב וְלִידַע וְלִקְבֹּעַ חֲדָשִׁים בְּאַיִזָּה יוֹם הוּא תַּחֲלַת
כָּל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ מִחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה.

הַלְכוֹת תַּעֲנִיּוֹת. מַצּוֹת עֲשֵׂה אַחַת, וְהִיא לְהִתְעַנּוֹת
וְלִזְעַק לִפְנֵי ה' בְּכָל עֵת צָרָה גְּדוֹלָה שֶׁתִּבּוֹא עַל
הַצִּבּוֹר.

הַלְכוֹת מַגֵּלָה וְחִנּוּכָה. יֵשׁ בְּכָלֶלן שְׁתֵּי מַצּוֹת
עֲשֵׂה מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים, וְאֵינָן מִן הַמִּנְיָן.
נִמְצְאוּ כָּל הַמַּצּוֹת הַנִּכְלָלוֹת בְּסֵפֶר זֶה, חֲמֵשׁ
וּשְׁלֹשִׁים - תִּשַׁע עֲשָׂרָה מִהֵן מַצּוֹת עֲשֵׂה, וְשֵׁשׁ
עֲשָׂרָה מַצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְיֵשׁ בּוֹ שֶׁלשׁ מַצּוֹת
מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים.

סֵפֶר נָשִׁים

הַלְכוּתוֹ חֲמֵשׁ, וְזֶה הוּא סְדוּרָן: הַלְכוֹת אִישׁוֹת,
הַלְכוֹת גְּרוּשִׁין, הַלְכוֹת יְבוּם וְחֲלִיצָה, הַלְכוֹת נֶעֱרָה
בְּתוֹלָה, הַלְכוֹת שׁוּטָה.

הַלְכוֹת אִישׁוֹת. יֵשׁ בְּכָלֶלן אֶרְבַּע מַצּוֹת - שְׁתֵּי
מַצּוֹת עֲשֵׂה, וּשְׁתֵּי מַצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא
פֶּרֶטְן: (א) לִשָּׂא אִשָּׁה בְּתַבְּהָ וְקִדּוּשִׁין; (ב) שְׁלֹא
תִבְעַל אִשָּׁה בִּלְאֵ בְּתַבְּהָ וְקִדּוּשִׁין; (ג) שְׁלֹא יִמְנַע
שָׂאֵר כְּסוֹת וְעוֹנָה; (ד) לְפָרוֹת וּלְרִבּוֹת מִמֶּנָּה.

הַלְכוֹת גְּרוּשִׁין. יֵשׁ בְּכָלֶלן שְׁתֵּי מַצּוֹת - (א)
מַצּוֹת עֲשֵׂה, וְהוּא שִׁיגְרֵשׁ הַמְּגֵרֶשׁ בְּסֵפֶר; (ב) שְׁלֹא
יִחְזִיר גְּרוּשָׁתוֹ מִשְׁנֻשָּׂאָתָה.

הַלְכוֹת יְבוּם וְחֲלִיצָה. יֵשׁ בְּכָלֶלן שֶׁלשׁ מַצּוֹת -
שְׁתֵּי מַצּוֹת עֲשֵׂה, וְאַחַת מַצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא
פֶּרֶטְן: (א) לִיבֵם; (ב) לְחָלֵץ; (ג) שְׁלֹא תִשָּׂא יְבָמָה
לְאִישׁ זָר עַד שֶׁתִּסּוֹר רִשּׁוֹת הַיָּבֵם מִעֲלֶיהָ.

הַלְכוֹת נֶעֱרָה בְּתוֹלָה. יֵשׁ בְּכָלֶלן חֲמֵשׁ מַצּוֹת -
שֶׁלשׁ מַצּוֹת עֲשֵׂה, וּשְׁתֵּי מַצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה
הוּא פֶּרֶטְן: (א) לְקַנֵּס הַמִּפְתָּה; (ב) שִׁישָׂא הָאוֹנֶס
אֲנוֹסָתוֹ; (ג) שְׁלֹא יִגְרֹשׁ הָאוֹנֶס; (ד) שֶׁתִּשָּׂא אִשְׁתּוֹ
מִוְצִיא שֵׁם רַע תַּחַת בְּעִלָּה לְעוֹלָם; (ה) שְׁלֹא יִגְרֹשׁ
מִוְצִיא שֵׁם רַע אֶת אִשְׁתּוֹ.

הַלְכוֹת שׁוּטָה. יֵשׁ בְּכָלֶלן שֶׁלשׁ מַצּוֹת - (א)

לחים; (ה) שלא יאכל צמוקין; (ו) שלא יאכל
 חרצנים; (ז) שלא יאכל זגין; (ח) שלא יפגס לאהל
 המת; (ט) שלא ישמא למתים; (י) שיגלח על
 הקרנות, כשישלים נזירותו או כשישטא.
הלכות ערכין וחרמים. יש בכללן שבע מצוות
 - חמש מצוות עשה, ושתיים מצוות לא תעשה; וזה
 הוא פרטן: (א) לדון בערכי אדם באשר מפרש
 בתורה, וזה הוא דין ערכי אדם; (ב) דין ערכי
 בהמה; (ג) דין ערכי בתיים; (ד) דין ערכי שדות;
 (ה) דין מחירים נכסיו; (ו) שלא ימכר חרם; (ז)
 שלא יגאל חרם.
 נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה, חמש
 ועשרים - עשר מהן מצוות עשה, וחמש עשרה
 מצוות לא תעשה.

ספר זרעים

הלכותיו שבע, וזה הוא סדורן: הלכות פלאים,
 הלכות מתנות עניים, הלכות תרומות, הלכות
 מעשרות, הלכות מעשר שני ונטע רבעי, הלכות
 בכורים ושאר מתנות כהנה, הלכות שמטה ויובל.
הלכות פלאים. יש בכללן חמש מצוות לא
 תעשה; וזה הוא פרטן: (א) שלא לזרע זרעים
 פלאים; (ב) שלא לזרע תבואה או ירק בכרם; (ג)
 שלא להרביע בהמה פלאים; (ד) שלא לעשות
 מלאכה בכלאי בהמה באחד; (ה) שלא ללבש
 פלאים.
הלכות מתנות עניים. יש בכללן שלש עשרה
 מצוות - שבע מצוות עשה, ושש מצוות לא תעשה;
 וזה הוא פרטן: (א) להניח פאה; (ב) שלא נכלה
 הפאה; (ג) להניח לקט; (ד) שלא ילקט הלקט;
 (ה) לעזוב עוללות בכרם; (ו) שלא יעולל הכרם;
 (ז) לעזוב פרט הכרם; (ח) שלא ילקט פרט הכרם;
 (ט) להניח השכחה; (י) שלא ישוב לקחת השכחה;
 (יא) להפריש מעשר לעניים; (יב) לתן צדקה במסת
 יד; (יג) שלא יאמץ לבבו על העני.
הלכות תרומות. יש בכללן שמונה מצוות -
 שתיים מצוות עשה, ושש מצוות לא תעשה; וזה
 הוא פרטן: (א) להפריש תרומה גדולה; (ב)
 להפריש תרומת מעשר; (ג) שלא יקדים תרומות
 ומעשרות זה לזה, אלא יפריש על הסדר; (ד) שלא
 יאכל זר תרומה; (ה) שלא יאכל אפלו תושב כהן
 או שכירו תרומה; (ו) שלא יאכל ערל תרומה; (ז)
 שלא יאכל כהן טמא תרומה; (ח) שלא תאכל
 חללה תרומה, ולא מן המזבח מן הקדשים.

(ו) שלא לאכל עוף טמא; (ז) שלא לאכל דגים
 טמאים; (ח) שלא לאכל שרץ העוף; (ט) שלא
 לאכל שרץ הארץ; (י) שלא לאכל רמש הארץ;
 (יא) שלא לאכל תולעת הפירות כשתצא לארץ; (יב)
 שלא לאכל שרץ המים; (יג) שלא לאכל נבלה;
 (יד) שלא ליהנות בשור הנסקל; (טו) שלא לאכל
 טרפה; (טז) שלא לאכל אבר מן החי; (יז) שלא
 לאכל דם; (יח) שלא לאכל חלב בהמה טהורה;
 (יט) שלא לאכל גיד הנשה; (כ) שלא לאכל בשר
 בחלב; (כא) שלא לבשלו; (כב) שלא לאכל לחם
 תבואה חדש; (כג) שלא לאכל קלי מן החדש;
 (כד) שלא לאכל פרמל מן החדש; (כה) שלא
 לאכל ערלה; (כו) שלא לאכל כלאי הכרם; (כז)
 שלא לאכל טבל; (כח) שלא לשותות יין נסך.
הלכות שחיטה. יש בכללן חמש מצוות - שלש
 מצוות עשה, ושתיים מצוות לא תעשה; וזה הוא
 פרטן: (א) לשחט, ואחר כך יאכל; (ב) שלא
 לשחט אותו ואת בנו ביום אחד; (ג) לכסות דם
 חיה ועוף; (ד) שלא לקח האם על הבנים; (ה)
 לשלח האם, אם לקחה על הבנים.
 נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה, שבעים -
 מהן שמונה מצוות עשה, ושתיים וששים מצוות לא
 תעשה.

ספר הפלאה

הלכותיו ארבע, וזה הוא סדורן: הלכות שבועות,
 הלכות נדרים, הלכות נזירות, הלכות ערכין
 וחרמים.
הלכות שבועות. יש בכללן חמש מצוות - אחת
 מצוות עשה, וארבע מצוות לא תעשה; וזה הוא
 פרטן: (א) שלא ליטבע בשמו לשקר; (ב) שלא
 לשא את שמו לשוא; (ג) שלא לכפר בפקדון; (ד)
 שלא ליטבע על כפירת זמון; (ה) ליטבע בשמו
 באמת.
הלכות נדרים. יש בכללן שלש מצוות - שתיים
 מצוות עשה, ואחת מצוות לא תעשה; וזה הוא
 פרטן: (א) שישמר מוצא שפתיו וינעשה כמו שנדר;
 (ב) שלא יחל דברו; (ג) שייפר הנדר או השבועה,
 וזה הוא הפר נדרים המפרש בתורה שבכתב.
הלכות נזירות. יש בכללן עשר מצוות - שתיים
 מצוות עשה, ושמונה מצוות לא תעשה; וזה הוא
 פרטן: (א) שיגדל הנזיר פרע; (ב) שלא יגלח שערו
 כל ימי נזרו; (ג) שלא ישתה הנזיר יין ולא תערבת
 יין, ואפלו חמץ שלהן; (ד) שלא יאכל ענבים

47 נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה, שבע וששים
48 - מהם שלשים מצוות עשה, ושבע ושלושים מצוות
49 לא תעשה.

ספר עבודה

50
51 הלכותיו תשע, וזה הוא סדרן: הלכות בית
52 הבחירה, הלכות כלי המקדש והעובדים בו, הלכות
53 ביאת המקדש, הלכות אסורי מזבח, הלכות מעשה
54 הקרבנות, הלכות תמידין ומוספין, הלכות פסולי
55 המקדשין, הלכות עבודת יום הכפורים, הלכות
56 מעילה.

57 **הלכות בית הבחירה.** יש בכללן שש מצוות -
58 שלש מצוות עשה, ושלוש מצוות לא תעשה; וזה
59 הוא פרטן: (א) לבנות מקדש; (ב) שלא לבנות
60 המזבח גזית; (ג) שלא לעלות במעלות עליו; (ד)
61 ליראה מן המקדש; (ה) לשמור את המקדש סביב;
62 (ו) שלא להשבית שמירת המקדש.

63 **הלכות כלי בית המקדש והעובדים בו.** יש
64 בכללן ארבע עשרה מצוות - שש מצוות עשה,
65 ושמנה מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א)
66 לעשות שמן המשחה; (ב) שלא לעשות כמותו; (ג)
67 שלא לסוך ממנו; (ד) שלא לעשות כמותפנת
68 הקטרת; (ה) שלא להקטיר על מזבח הקטרת חוץ
69 מן הקטרת; (ו) לשאת הארון על הכתף; (ז) שלא
70 יסורו הבדים ממנו; (ח) שיעבד הלוי במקדש; (ט)
71 שלא יעשה אחד במלאכת חבירו במקדש; (י) לקדש
72 הכהן לעבודה; (יא) שיהיו כל המשמרות שוות
73 ברגלים; (יב) ללבש בגדי כהנה לעבודה; (יג) שלא
74 יקרב המעיל; (יד) שלא יזח החשן מעל האפוד.

75 **הלכות ביאת המקדש.** יש בכללן חמש עשרה
76 מצוות - שתי מצוות עשה, ושלוש עשרה מצוות לא
77 תעשה; וזה הוא פרטן: (א) שלא יבגס כהן שבור
78 למקדש; (ב) שלא יבגס לו כהן פרוצ ראש; (ג)
79 שלא יבגס לו כהן קרוצ בגדים; (ד) שלא יבגס כהן
80 בכל עת אל ההיכל; (ה) שלא יצא כהן מן המקדש
81 בשעת עבודה; (ו) לשלח טמאים מן המקדש; (ז)
82 שלא יבגס טמא למקדש; (ח) שלא יבגס טמא להר
83 הבית; (ט) שלא ישמש טמא; (י) שלא ישמש
84 טבול יום; (יא) לקדש העובד ידיו ורגליו; (יב)
85 שלא יבגס בעל מום להיכל ולמזבח; (יג) שלא
86 יעבד בעל מום; (יד) שלא יעבד בעל מום עובר;
87 (טו) שלא יעבד זר.

88 **הלכות אסורי מזבח.** יש בכללן ארבע עשרה
89 מצוות - ארבע מצוות עשה, ועשר מצוות לא
90 תעשה; וזה הוא פרטן: (א) להקריב כל הקרבנות

1 **הלכות מעשר.** מצוות עשה אחת - והיא להפריש
2 מעשר ראשון בכל שנה ושנה משני הזריעה, ולתנו
3 ללויים.

4 **הלכות מעשר שני ונטע רבעי.** יש בכללן תשע
5 מצוות - שלש מצוות עשה, ושש מצוות לא
6 תעשה; וזה הוא פרטן: (א) להפריש מעשר שני;
7 (ב) שלא להוציא דמיו בשאר צרכי האדם, חוץ
8 מאכילה ושתיה וסיכה; (ג) שלא לאכול בטמאה;
9 (ד) שלא לאכול באגנות; (ה) שלא לאכל מעשר
10 שני של דגן חוץ לירושלים; (ו) שלא לאכל מעשר
11 תירוש חוץ לירושלים; (ז) שלא לאכל מעשר יצהר
12 חוץ לירושלים; (ח) להיות נטע רבעי פלו קדש,
13 ודינו להאכל בירושלים לבגליו כמעשר שני לכל
14 דבר; (ט) להתודות ודוי המעשר.

15 **הלכות כפורים עם שאר מתנות כהנה**
16 **שבגבולין.** יש בכללן תשע מצוות - שמונה מצוות
17 עשה, ואחת מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א)
18 להפריש כפורים ולהעלותן למקדש; (ב) שלא יאכל
19 הכהן כפורים חוץ לירושלים; (ג) לקרות עליהן;
20 (ד) להפריש חלה לפהן; (ה) לתת זרוע ולחיים
21 וקבה לפהן; (ו) לתן לו ראשית הגז; (ז) לפדות
22 בכור הבן ולתת פדיונו לפהן; (ח) לפדות פטר
23 חמור ולתת פדיונו לפהן; (ט) לערף פטר חמור,
24 אם לא רצה לפדותו.

25 **הלכות שמטה ויובל.** יש בכללן עשרים ושנים
26 מצוות - תשע מצוות עשה, ושלוש עשרה מצוות לא
27 תעשה; וזה הוא פרטן: (א) שתשבית הארץ
28 ממלאכה בשביעית; (ב) שלא יעבד עבודת הארץ
29 בשנה זו; (ג) שלא יעבד עבודת האילן בשנה זו;
30 (ד) שלא יקצר הספיח כנגד הקוצרים; (ה) שלא
31 יבצר הנזירים כנגד הבוצרים; (ו) שישמיט מה
32 שתוציא הארץ; (ז) שישמיט כל הלוואות; (ח) שלא
33 יגש ולא יתפע הלוה; (ט) שלא ימנע מלהלוות קדם
34 השמטה כדי שלא יאבד ממונו; (י) לספור שנים
35 שבע שבע; (יא) לקדש שנת חמשים; (יב) לתקע
36 בשופר בעשירי לתשרי כדי לצאת עבדים חפשים;
37 (יג) שלא תעבד אדמה בשנה זו; (יד) שלא יקצר
38 ספיחיה כנגד הקוצרים; (טו) שלא יבצר נזיריה
39 כנגד הבוצרים; (טז) לתן גאלה לארץ בשנה זו,
40 והוא דין שדה אחזה ושדה מקנה; (יז) שלא תמכר
41 הארץ לצמיתות; (יח) דין בתי ערי חומה; (יט)
42 שלא ינחל כל שבט לוי בארץ ישראל, אלא נותנים
43 להם ערים מתנה לשבת בה; (כ) שלא יקח שבט
44 לוי חלק בבנה; (כא) לתן ללויים ערים לשבת
45 ומגרישיהם; (כב) שלא ימכר מגרש עריהם, אלא
46 גואלים לעולם בין לפני היובל בין לאחר היובל.

בגלל הלחם ביום עצרת; (טז) מוסף ראש השנה; 46
(יז) מוסף יום צום; (יח) מוסף החג; (יט) מוסף 47
שמיני עצרת. 48
הלכות פסולי המקדשין. יש בכללן שמונה 49
מצוות - שתי מצוות עשה, ושש מצוות לא תעשה; 50
וזה הוא פרטין: (א) שלא לאכל קדשים שנפסלו או 51
שהטל בהם מום; (ב) שלא לאכל פגול; (ג) שלא 52
יתיר קדשים לאחר זמנם; (ד) שלא יאכל נותר; 53
(ה) שלא יאכל קדשים שננטמאו; (ו) שלא יאכל 54
אדם שננטמא הקדשים; (ז) לשרף את הנותר; (ח) 55
לשרף את הטמא. 56

הלכות עבודת יום הכפורים. מצות עשה אחת 57
- והיא שיעשה מעשה יום הכפורים כלן על הסדר 58
כמו שכתוב בפרשת אחרי מות, הקרבנות והודוין 59
ושלוח השעיר ושאר העבודה. 60
הלכות מעילה. יש בכללן שלש מצוות - אחת 61
מצות עשה, ושתיים מצוות לא תעשה; וזה הוא 62
פרטין: (א) לשלם המועל אשר חטא בתוספת חמש 63
וקרבן, וזה הוא דין המועל; (ב) שלא לעבד 64
בקדשים; (ג) שלא לגזוז הקדשים. 65
נמצאו כל המצוות הנכללות בספר זה, מאה ושלוש 66
- מהן שבע וארבעים מצוות עשה, ושש וחמשים 67
מצוות לא תעשה. 68

ספר הקרבנות

הלכותיו שש, וזה הוא סדורן: הלכות קרבן פסח, 70
הלכות חגיגה, הלכות בכורות, הלכות שנגזות, 71
הלכות מחסרי כפרה, הלכות תמורה. 72

הלכות קרבן פסח. יש בכללן שש עשרה מצוות 73
- ארבע מצוות עשה, ושתיים עשרה מצוות לא 74
תעשה; וזה הוא פרטין: (א) לשחט הפסח בזמנו; 75
(ב) שלא לזבח אותו על החמץ; (ג) שלא תלין 76
אמוריו; (ד) לשחט פסח שני; (ה) לאכל בשר 77
הפסח על מצה ומרור בליל חמשה עשר; (ו) לאכל 78
בשר פסח שני על מצה ומרור בליל חמשה עשר 79
לחדש השני; (ז) שלא יאכל נא ומבשל; (ח) שלא 80
יוצא מבשר הפסח חוץ לחבורה; (ט) שלא יאכל 81
ממנו משמיד; (י) שלא יאכל ממנו לתושב או 82
שכיר; (יא) שלא יאכל ממנו ערל; (יב) שלא ישבר 83
בו עצם; (יג) שלא ישבר עצם בפסח שני; (יד) 84
שלא ישאיר ממנו לבקר; (טו) שלא ישאיר מפסח 85
שני לבקר; (טז) שלא ישאיר מבשר חגיגת יום 86
ארבעה עשר עד יום שלישי. 87

הלכות חגיגה. יש בכללן שש מצוות - ארבע 88
מצוות עשה, ושתי מצוות לא תעשה; וזה הוא 89

תמימים; (ב) שלא להקדיש בעל מום למזבח; (ג) 1
שלא ישחט; (ד) שלא יזרק דמו; (ה) שלא יקטיר 2
חלב; (ו) שלא יקריב בעל מום עובר; (ז) שלא 3
יקריב בעל מום, אפלו בקרבנות הגזים; (ח) שלא 4
יטיל מום בקדשים; (ט) לפדות פסולי המקדשים; 5
(י) להקריב מיום השמיני והלאה. וקדם זמן זה 6
הוא הנקרא מחסר זמן, ואין מקריבין אותו; (יא) 7
שלא להקריב אתנן ומחיר; (יב) שלא להקטיר 8
שאור ודבש; (יג) למלח כל הקרבנות; (יד) שלא 9
להשבית מלח מעל הקרבנות. 10

הלכות מעשה הקרבנות. יש בכללן שלש 11
ועשרים מצוות - עשר מצוות עשה, ושלוש 12
עשרה מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטין: (א) 13
לעשות העולה כמעשהיה הכתובים על הסדר; (ב) 14
שלא לאכל בשר העולה; (ג) סדר החטאת; (ד) 15
שלא לאכל מבשר החטאת הפנימית; (ה) שלא 16
יבדיל בחטאת העוף; (ו) סדר האשם; (ז) 17
שיאכלו הכהנים בשר קדשי קדשים במקדש; (ח) 18
שלא יאכלום חוץ לעזרה; (ט) שלא יאכל זר 19
מקדשי קדשים; (י) סדר השלמים; (יא) שלא 20
לאכל בשר קדשים קלים קדם זריקת דמים; (יב) 21
לעשות כל מנחה כסדר מעשהיה הכתובים בתורה; 22
(יג) שלא ישים שמן על מנחת חוטא; (יד) שלא 23
יתן עליה לבונה; (טו) שלא תאכל מנחת כהן; 24
(טז) שלא תאפה מנחת חמץ; (יז) שיאכלו 25
הכהנים שרי מנחת; (יח) שייביא כל נדריו 26
ונדבותיו ברגל שפגע בו; (יט) שלא יאחר נדריו 27
ונדבותיו ושאר דברים שהוא חייב בהן; (כ) 28
להקריב כל הקרבנות בבית הבחירה; (כא) להביא 29
קדשי חוצה לארץ לבית הבחירה; (כב) שלא 30
לשחט קרבנות חוץ לעזרה; (כג) שלא להקריב 31
קרבן חוץ לעזרה. 32

הלכות תמידין ומוספין. יש בכללן תשע עשרה 33
מצוות - שמונה עשרה מצוות עשה, ואחת מצות 34
לא תעשה; וזה הוא פרטין: (א) להקריב שני 35
קבשים בכל יום עולות; (ב) להדליק אש על 36
המזבח בכל יום; (ג) שלא לכבותה; (ד) להרים את 37
הדשן בכל יום; (ה) להקטיר קטרת בכל יום; (ו) 38
להדליק גרות בכל יום; (ז) שיקריב כהן גדול מנחה 39
בכל יום, והיא הנקראת 'חבתין'; (ח) להוסיף שני 40
קבשים עולות בשבת; (ט) לעשות לחם הפנים; (י) 41
מוסף ראשי חדשים; (יא) מוסף הפסח; (יב) 42
להקריב עמר התנופה; (יג) לספור כל איש ואיש 43
שבעה שבועות מיום הקרבת העמר; (יד) מוסף 44
עצרת; (טו) להביא שתי הלחם עם הקרבנות הבאות 45

1 פֶּרֶטֶן: (א) לְהֵרָאוֹת אֶת פָּנֵי ה'; (ב) לְחַג בְּשִׁלְשָׁה
2 רְגָלִים; (ג) לְשִׁמּוֹחַ בְּרָגְלִים; (ד) שְׁלֹא יֵרָאֶה רִיקָם;
3 (ה) שְׁלֹא יַעֲזֹב לִי מִלְשִׁמְחוֹ וְלִתֵּן לוֹ מִתְנוּתָיו
4 בְּרָגְלִים; (ו) לְהַקְהִיל אֶת הָעָם בְּחַג הַסְּפֹת בְּמוֹצָאֵי
5 שְׁמֻטָּה.
6 **הַלְכוֹת בְּכוֹרוֹת.** יֵשׁ בְּכָלֶלֶן חֲמֵשׁ מִצְוֹת - שְׁתֵּי
7 מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְשְׁלֹשׁ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא
8 פֶּרֶטֶן: (א) לְהַפְרִישׁ בְּכוֹרוֹת; (ב) שְׁלֹא יֵאָכֵל בְּכוֹר
9 תָּמִים חוּץ לִירוּשָׁלַיִם; (ג) שְׁלֹא יִפְדֶּה הַבְּכוֹר; (ד)
10 לְהַפְרִישׁ מִעֶשֶׂר בְּהֵמָה; (ה) שְׁלֹא יִגָּאֵל מִעֶשֶׂר
11 בְּהֵמָה. וְכָלִלְתִּי הַמִּעֶשֶׂר עִם הַבְּכוֹר - לְפִי שְׁמִיעֻשָׁה
12 שְׁנֵיהֶם אֶחָד, וְהַפְתּוֹכַב כָּלְלוּ עִמּוֹ, שְׁנֹאמַר: "וְאֵת
13 דָּמָם תִּזְרֹק" - מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמֹדוֹ, שֶׁזֶּה דָם מִעֶשֶׂר
14 וְדָם בְּכוֹר.
15 **הַלְכוֹת שְׁגִיגוֹת.** יֵשׁ בְּכָלֶלֶן חֲמֵשׁ מִצְוֹת עֲשֵׂה; וְזֶה
16 הוּא פֶּרֶטֶן: (א) שִׁיקְרִיב הִיחִיד קֶרֶבֶן חֲטָאת קְבוּעָה
17 עַל שְׁגִגָּתוֹ; (ב) שִׁיקְרִיב אֶשֶׁם מִי שְׁלֹא נִדְּעָה לוֹ אִם
18 חֲטָא אִם לֹא חֲטָא עַד שִׁיִּדְּעָה לוֹ וַיֵּבִיא חֲטָאתוֹ, וְזֶה
19 הוּא הַנִּקְרָא 'אֶשֶׁם תְּלוּי'; (ג) שִׁיקְרִיב אֶשֶׁם הַשּׁוֹגֵג
20 בַּמִּעֲלֵה אוֹ הַחוֹטֵא בַּגִּזְלָה אוֹ בַּשִּׁפְחָה חֲרוּפָה אוֹ
21 שֹׁכֵפֶר בַּפֶּקֶדוֹן, וְזֶה הוּא הַנִּקְרָא 'אֶשֶׁם וְדָא'; (ד)
22 שִׁיקְרִיב הַחוֹטֵא קֶרֶבֶן עַל עֲבֻרוֹת יְדוּעוֹת, אִם הָיָה
23 עֹשִׂיר בְּהֵמָה, וְאִם הָיָה עֹנִי עוֹף אוֹ עֲשִׂירִית הָאִיפָה,
24 וְזֶה הוּא הַנִּקְרָא 'קֶרֶבֶן עוֹלָה וַיּוֹרֵד'; (ה) שִׁיקְרִיבוּ
25 הַסִּנְהֶדְרִין קֶרֶבֶן, אִם טָעוּ וְהוֹרּוּ שְׁלֹא בַּהֲלָכָה בְּאַחַת
26 מִן הַחֲמוּרוֹת.
27 **הַלְכוֹת מַחֲסָרֵי בִפְרָה.** יֵשׁ בְּכָלֶלֶן אַרְבַּע מִצְוֹת
28 עֲשֵׂה; וְזֶה הוּא פֶּרֶטֶן: (א) שִׁתְּקָרִיב הַזֶּבֶה בְּשִׁתְּטָהֶר
29 קֶרֶבֶן; (ב) שִׁתְּקָרִיב הַיּוֹלֵדֶת בְּשִׁתְּטָהֶר קֶרֶבֶן; (ג)
30 שִׁיקְרִיב הַזֶּבֶב בְּשִׁיטָהֶר קֶרֶבֶן; (ד) שִׁיקְרִיב הַמִּצְרַע
31 בְּשִׁיטָהֶר קֶרֶבֶן. וְאַחֵר שִׁיקְרִיבוּ קֶרֶבֶן וַתִּתֵּן, תִּגְמַר
32 טְהִרְתָּן.
33 **הַלְכוֹת תְּמוּרָה.** יֵשׁ בְּכָלֶלֶן שְׁלֹשׁ מִצְוֹת - אַחַת
34 מִצְוֹת עֲשֵׂה, וּשְׁתֵּים מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא
35 פֶּרֶטֶן: (א) שְׁלֹא יִמִּיר; (ב) שֶׁתִּהְיֶה הַתְּמוּרָה קֹדֶשׁ,
36 אִם הַמִּיר; (ג) שְׁלֹא יִשְׁנֶה הַקֹּדֶשִׁים מִקֹּדֶשָׁה
37 לְקֹדֶשָׁה.
38 נִמְצְאוּ כָּל הַמִּצְוֹת הַנִּכְלָלוֹת בְּסִפְרָה זֶה, תִּשְׁעַ
39 וּשְׁלֹשִׁים - עֲשָׂרִים מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְתִשְׁעַ עֲשָׂרָה מִצְוֹת
40 לֹא תַעֲשֶׂה.
41

סֵפֶר טְהָרָה

42 הַלְכוֹתָיו שְׁמוֹנֶה, וְזֶה הוּא סִדְרָן: הַלְכוֹת נִזְקֵי מָמוֹן,
43 מֵת, הַלְכוֹת פָּרָה אֲדָמָה, הַלְכוֹת טָמְאָת צִרְעָה,
44 הַלְכוֹת מִטְמָאֵי מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, הַלְכוֹת שְׁאֵר אֲבוֹת
45 הַטְּמָאוֹת, הַלְכוֹת טָמְאָת אֲכָלִין, הַלְכוֹת פְּלִים,
46 הַלְכוֹת מְקוּוֹת.
47 **הַלְכוֹת טָמְאָת מֵת.** מִצְוֹת עֲשֵׂה אַחַת, וְהוּא דִּין
48 טָמְאָת מֵת.
49 **הַלְכוֹת פָּרָה אֲדָמָה.** יֵשׁ בְּכָלֶלֶן שְׁתֵּי מִצְוֹת
50 עֲשֵׂה; וְזֶה הוּא פֶּרֶטֶן: (א) דִּין פָּרָה אֲדָמָה; (ב) דִּין
51 טָמְאָת מִי נִדָּה וְטָהֲרָתָן.
52 **הַלְכוֹת טָמְאָת צִרְעָה.** יֵשׁ בְּכָלֶלֶן שְׁמוֹנֶה מִצְוֹת
53 - שֵׁשׁ מִצְוֹת עֲשֵׂה, וּשְׁתֵּי מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה
54 הוּא פֶּרֶטֶן: (א) לְהוֹרֹת בְּצִרְעָת אָדָם כְּדִינָה הַכְּתוּב
55 בַּתּוֹרָה; (ב) שְׁלֹא יִקַּץ סִימָנֵי טָמְאָה; (ג) שְׁלֹא יִגְלַח
56 הַנֶּתֶק; (ד) שִׁיחֶיהָ הַמִּצְרַע מִפְּרָסָם בְּקָרִיעַת בִּגְדָיו
57 וּפְרִיעַת רֹאשׁוֹ וְעֵטִינָה עַל שִׁפְסָם; (ה) טְהִרַת צִרְעָה;
58 (ו) שִׁיגְלַח הַמִּצְרַע אֶת כָּל שְׁעָרָיו בְּשִׁיטָהֶר; (ז) דִּין
59 צִרְעָת הַבֶּגֶד; (ח) דִּין צִרְעָת הַבֵּית.
60 **הַלְכוֹת מִטְמָאֵי מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב.** יֵשׁ בְּכָלֶלֶן אַרְבַּע
61 מִצְוֹת עֲשֵׂה; וְזֶה הוּא פֶּרֶטֶן: (א) דִּין טָמְאָת נִדָּה;
62 (ב) דִּין טָמְאָת יוֹלֵדֶת; (ג) דִּין טָמְאָת זֶבֶה; (ד) דִּין
63 טָמְאָת זֶבֶב.
64 **הַלְכוֹת שְׁאֵר אֲבוֹת הַטְּמָאוֹת.** יֵשׁ בְּכָלֶלֶן שְׁלֹשׁ
65 מִצְוֹת עֲשֵׂה; וְזֶה הוּא פֶּרֶטֶן: (א) דִּין טָמְאָת נִבְלָה;
66 (ב) דִּין טָמְאָת שֶׁרֶץ; (ג) דִּין טָמְאָת שְׁכַבַת זָרַע.
67 וְעַבְדָּה זֶרֶה מִטְמָאָה כְּשֶׁרֶץ, וְטָמְאָתָהּ מִדְּבָרֵי
68 סוֹפְרִים.
69 **הַלְכוֹת טָמְאָת אֲכָלִין.** מִצְוֹת עֲשֵׂה אַחַת, וְהִיא
70 דִּין טָמְאָת מִשְׁקִין וְאֲכָלִין וְהִכְשָׁרָן.
71 **הַלְכוֹת פְּלִים.** וְזֶה הוּא פֶּרֶטֶן: עֲנִין אֵלֵינוּ הַהֲלָכוֹת,
72 לִידַע פְּלִים שֶׁמִּקְבָּלִין טָמְאָה מִכָּל אֵלֵינוּ הַטְּמָאוֹת,
73 וְכִלִּים שְׂאִינָם מִטְמָאִין, וְכִיצַד מִטְמָאִין הַפְּלִים
74 וּמִטְמָאִין.
75 **הַלְכוֹת מְקוּוֹת.** מִצְוֹת עֲשֵׂה אַחַת, וְהִיא שִׁיטָבֵל
76 כָּל טָמָא בְּמִי מְקוּהָ וְאַחֵר כֹּף יִטְהַר.
77 נִמְצְאוּ כָּל הַמִּצְוֹת הַנִּכְלָלוֹת בְּסִפְרָה זֶה, עֲשָׂרִים -
78 מֵהֵן שְׁמוֹנֶה עֲשָׂרָה מִצְוֹת עֲשֵׂה, וּשְׁתֵּי מִצְוֹת לֹא
79 תַעֲשֶׂה.
80

סֵפֶר נִזְקֵי

81 הַלְכוֹתָיו חֲמֵשׁ, וְזֶה הוּא סִדְרָן: הַלְכוֹת נִזְקֵי מָמוֹן,
82 הַלְכוֹת גִּנְבָה, הַלְכוֹת גִּזְלָה וְאֲבֵדָה, הַלְכוֹת חוֹבֵל
83 וּמִזִּיק, הַלְכוֹת רוֹצֵחַ וּשְׁמִירַת נַפְשׁ.
84 **הַלְכוֹת נִזְקֵי מָמוֹן.** יֵשׁ בְּכָלֶלֶן אַרְבַּע מִצְוֹת
85 עֲשֵׂה; וְזֶה הוּא פֶּרֶטֶן: (א) דִּין הַשּׁוֹר; (ב) דִּין
86 הַהֶבְעֵר; (ג) דִּין הַבּוֹר; (ד) דִּין הַהֶבְעֵרָה.
87 **הַלְכוֹת גִּנְבָה.** יֵשׁ בְּכָלֶלֶן שִׁבְעַת מִצְוֹת - שְׁתֵּי
88 מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְחֲמֵשׁ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא

44 **הלכות שְׁכָנִים.** עֲנִין אֵלֹי הַהֲלָכוֹת - לִידַע דִּין
45 חֲלוּק הַקְּרָקָעוֹת בֵּין הַשְּׁתֵּפִין, וְהַרְחַקַת נִזְקֵי כָּל אֶחָד
46 מֵהֶן מִשְׁכָּנוֹ וּמִבְעַל הַמָּצָר שֶׁלוֹ, וְדִין בְּעַל הַמָּצָר.
47 **הלכות שְׁלוּחִין וְשִׁתְפִין.** עֲנִין אֵלֹי הַהֲלָכוֹת -
48 לִידַע דִּין שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם וְשִׁתְפוֹ, וּמִשְׁפָּטֵיהֶן
49 בְּמִקְחָן וּמִמְכָּרָן וּבִהֲפָסְדָן וּשְׁכָרָן.
50 **הלכות עֲבָדִים.** יֵשׁ בְּכָלֶלן שְׁלֹשׁ עֲשָׂרָה מִצְוֹת -
51 חֲמֵשׁ מִצְוֹת עֲשֵׂה, וּשְׁמוֹנֶה מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה
52 הוּא פֶרֶטֶן: (א) דִּין קָנִין עֶבֶד עֲבָרִי; (ב) שְׁלֹא יִמְכֹּר
53 מִמִּכְרָת עֶבֶד; (ג) שְׁלֹא יַעֲבֹדֵנוּ בַּפֶּרֶץ; (ד) שְׁלֹא
54 נִנְיֵחַ גֵּר תּוֹשֵׁב לְרִדּוֹת בּוֹ בַּפֶּרֶץ; (ה) שְׁלֹא נַעֲבֹד בּוֹ
55 עֲבוֹדַת עֶבֶד; (ו) לְהַעֲנִיק לוֹ בְּצֵאתוֹ חֲפָשִׁי; (ז) שְׁלֹא
56 יֵצֵא רִיקָם; (ח) לְפָדוֹת אָמָה עֲבָרִי; (ט) לִיעֲבֹדָה;
57 (י) שְׁלֹא תִמְכֹּר; (יא) לַעֲבֹד בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי לְעוֹלָם,
58 אֲלֵא אִם הִפִּיל לוֹ אֲדוֹנָיו אֶחָד מֵרָאשֵׁי אִיבָרָיו; (יב)
59 שְׁלֹא לְהַסְגִּיר עֶבֶד שֶׁבָּרַח מִחוּצָה לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ
60 יִשְׂרָאֵל; (יג) שְׁלֹא לְהוֹנוֹת עֶבֶד זֶה הַנְּצוּל אֲלֵינוּ.
61 נִמְצְאוּ כָּל הַמִּצְוֹת הַנִּכְלָלוֹת בְּסִפְרָא זֶה, שְׁמוֹנֶה
62 עֲשָׂרָה - שֵׁשׁ מֵהֶן מִצְוֹת עֲשֵׂה, וּשְׁתֵּים עֲשָׂרָה
63 מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה.

סֵפֶר מִשְׁפָּטִים

64 **הלכות שְׁכִירוֹת.** וְזֶה הוּא סְדוּרָן: הַלְכוֹת שְׁכִירוֹת,
65 הַלְכוֹת שְׁאֵלָה וּפְקֻדוֹן, הַלְכוֹת מְלוֹה וְלוֹהָ, הַלְכוֹת
66 טוֹעֵן וְנִטְעֵן, הַלְכוֹת נִחְלוֹת.
67 **הלכות שְׁכִירוֹת.** יֵשׁ בְּכָלֶלן שְׁבַע מִצְוֹת - שְׁלֹשׁ
68 מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְאַרְבַּע מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; (א) דִּין
69 שְׁכִיר וְשׂוֹמֵר שְׁכָר; (ב) לִתֵּן שְׁכָר שְׁכִיר בְּיוֹמוֹ; (ג)
70 שְׁלֹא יֵאָחַר שְׁכָר שְׁכִיר אַחֵר זְמָנוֹ; (ד) שְׁיֵאָכַל
71 הַשְּׁכִיר מִן הַמִּחְבָּר שֶׁיַּעֲשֶׂה בּוֹ; (ה) שְׁלֹא יֵאָכַל
72 הַשְּׁכִיר מִן הַמִּחְבָּר שְׁלֹא בִשְׁעַת גְּמַר מְלָאכָה; (ו)
73 שְׁלֹא יוֹלִיף הַשְּׁכִיר בִּידּוֹ יִתֵּר עַל מָה שְׁאָכַל; (ז)
74 שְׁלֹא יַחֲסֹם שׂוֹר בְּדִישׁוֹ, וְכֵן שְׂאֵר בְּהֵמָה.
75 **הלכות שְׁאֵלָה וּפְקֻדוֹן.** יֵשׁ בְּכָלֶלן שְׁתֵּי מִצְוֹת
76 עֲשֵׂה וְזֶה הוּא פֶרֶטֶן: (א) דִּין הַשְּׁאֵלָה; (ב) דִּין
77 שׂוֹמֵר חֶבֶם.
78 **הלכות מְלוֹה וְלוֹה.** יֵשׁ בְּכָלֶלן שְׁתֵּים עֲשָׂרָה
79 מִצְוֹת - אַרְבַּע מִצְוֹת עֲשֵׂה, וּשְׁמוֹנֶה מִצְוֹת לֹא
80 תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פֶרֶטֶן: (א) לְהִלוֹת לְעַנִּי וְמָךְ; (ב)
81 שְׁלֹא יִגְשׁ אוֹתוֹ; (ג) לִנְגֹשׁ אֶת הַנִּכְרִי; (ד) שְׁלֹא
82 יִמְשֹׁכֵן בְּעַל חוֹב בְּזוֹרֵעַ; (ה) לְהַחֲזִיר הַמִּשְׁכּוֹן
83 לְבַעְלֵיו בְּזִמְנָא שֶׁהוּא צָרִיף לוֹ; (ו) שְׁלֹא יֵאָחַר
84 הַמִּשְׁכּוֹן מִבַּעְלֵיו הָעַנִּי בְּעַת שֶׁהוּא צָרִיף לוֹ; (ז)
85 שְׁלֹא יַחֲבֹל אֶלְמָנָה; (ח) שְׁלֹא יַחֲבֹל כָּלִים שְׁעוֹשִׂין

1 פֶּרֶטֶן: (א) שְׁלֹא לִגְנוֹב מִמוֹן; (ב) דִּין הַגֵּנֵב; (ג)
2 לַעֲדֹק הַמֵּאֲזִינִים עִם הַמִּשְׁקָלוֹת; (ד) שְׁלֹא יַעֲשֶׂה עוֹל
3 בַּמִּדָּה וּבַמִּשְׁקָלוֹת; (ה) שְׁלֹא יִהְיֶה לְאָדָם אֶבֶן וְאֶבֶן
4 אֵיפָה וְאֵיפָה, אֵף עַל פִּי שְׁאִינוֹ לֹקֵחַ וְנוֹתֵן בֵּהֶם;
5 (ו) שְׁלֹא יִסִּיג גְּבוּל; (ז) שְׁלֹא לִגְנוֹב נִפְשׁוֹת.
6 **הלכות גְּזֵלָה וְאִבְדָּה.** יֵשׁ בְּכָלֶלן שְׁבַע מִצְוֹת -
7 שְׁתֵּי מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְחֲמֵשׁ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה
8 הוּא פֶרֶטֶן: (א) שְׁלֹא לִגְזֹל; (ב) שְׁלֹא לַעֲשֹׁק; (ג)
9 שְׁלֹא לְחַמֵּד; (ד) שְׁלֹא לְהִתְאַוּת; (ה) לְהָשִׁיב אֶת
10 הַגְּזֵלָה; (ו) שְׁלֹא יִתְעַלֵּם מִן הָאִבְדָּה; (ז) לְהָשִׁיב
11 הָאִבְדָּה.
12 **הלכות חוֹבֵל וּמִזִּיק.** מִצְוֹת עֲשֵׂה אַחַת, וְהוּא דִּין
13 חוֹבֵל בַּחֲבֵרוֹ אוֹ מִזִּיק מִמוֹן חֲבֵרוֹ.
14 **הלכות רוֹצֵחַ וּשְׁמִירַת נַפְשׁ.** יֵשׁ בְּכָלֶלן שְׁבַע
15 עֲשָׂרָה מִצְוֹת - שְׁבַע מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְעֶשְׂרֵי מִצְוֹת לֹא
16 תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פֶרֶטֶן: (א) שְׁלֹא לְרוֹצֵחַ; (ב) שְׁלֹא
17 לִקַּח כָּפָר לְנַפְשׁ רוֹצֵחַ; (ג) לְהַגְלוֹת רוֹצֵחַ בְּשִׁנְיָה;
18 (ד) שְׁלֹא לִקַּח כָּפָר לְמַחְיֵב גְּלוּת; (ה) שְׁלֹא יוֹמַת
19 הַרוֹצֵחַ כְּשִׁירְצָח, קֹדֶם עֲמִידָה בְּדִין; (ו) לְהַצִּיל
20 הַנִּרְדָּף בְּנַפְשׁוֹ שֶׁל רוֹדֵף; (ז) שְׁלֹא לְחוֹס עַל הַרוֹדֵף;
21 (ח) שְׁלֹא לַעֲמֹד עַל דָּם; (ט) לְהַפְרִישׁ עָרֵי מִקְלָט
22 וְלִהְיוֹתֵן לָהֶן הַדֶּרֶךְ; (י) לַעֲרֹף אֶת הָעֶגְלָה בַּנֶּחֱל;
23 (יא) שְׁלֹא יַעֲבֹד אוֹתָהּ קִרְקַע וְלֹא תַזְרַע; (יב) שְׁלֹא
24 תִּשִּׂים דָּמִים; (יג) לַעֲשׂוֹת מַעֲקָה; (יד) שְׁלֹא יִכְשִׁיל
25 תָּמִים בְּדָבָר; (טו) לְפָרֵק עִם מִי שֶׁנִּשְׁכַּשֵּׁל בַּדֶּרֶךְ; (טז)
26 לְטַעֵן עִמּוֹ; (יז) שְׁלֹא יִנְחִינּוּ בַּדֶּרֶךְ נִבְהָל בְּמִשְׁאֹו
27 וְיִלָּךְ לוֹ.
28 נִמְצְאוּ כָּל הַמִּצְוֹת הַנִּכְלָלוֹת בְּסִפְרָא זֶה, שֵׁשׁ
29 וּשְׁלֹשִׁים - מֵהֶן שֵׁשׁ עֲשָׂרָה מִצְוֹת עֲשֵׂה, עֲשָׂרִים
30 מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה.
31 **סֵפֶר קִנְיִן**
32 **הלכות שְׁכִירוֹת.** וְזֶה הוּא סְדוּרָן: הַלְכוֹת מְכִירָה,
33 הַלְכוֹת זִכְיָה וּמִתְנָה, הַלְכוֹת שְׁכָנִים, הַלְכוֹת שְׁלוּחִין
34 וְשִׁתְפִין, הַלְכוֹת עֲבָדִים.
35 **הלכות מְכִירָה.** יֵשׁ בְּכָלֶלן חֲמֵשׁ מִצְוֹת - אַחַת
36 מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְאַרְבַּע מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא
37 פֶרֶטֶן: (א) דִּין מִקָּח וּמִמְכָּר; (ב) שְׁלֹא יוֹנֶה בְּמִקָּח
38 וּמִמְכָּר; (ג) שְׁלֹא יוֹנֶה בְּדִבְרֵים; (ד) שְׁלֹא יוֹנֶה גֵּר
39 צָדֵק בְּמִמּוֹנוֹ; (ה) שְׁלֹא יוֹנֶהוּ בְּדִבְרֵים.
40 **הלכות זִכְיָה וּמִתְנָה.** עֲנִין אֵלֹי הַהֲלָכוֹת - לִידַע
41 דִּין זוֹכֶה מִן הַהִפְקָדָה, הֵיאָף יִקְנֶה וּבִמָּה יִקְנֶה, וְדִין
42 נוֹתֵן מִתְנָה וּמִקְבָּל, וְאִיזוֹ מִתְנָה חוֹזְרֶת וְאִיזוֹ אִינָה
43 חוֹזְרֶת.

45 בַּעֲדוֹת אֶחָד; (ה) שְׁלֹא יַעֲיֵד בַּעַל עֲבֵרָה; (ו) שְׁלֹא
46 יַעֲיֵד קְרוֹב; (ז) שְׁלֹא לְהַעֲיֵד בַּשֶּׁקֶר; (ח) לַעֲשׂוֹת
47 לַעֲד זִמָּם בְּאִשְׁרֵי זִמָּם לַעֲשׂוֹת.

48 הַלְכוֹת מִמָּרִים. יֵשׁ בְּכָלֶלן תִּשְׁעֵי מִצְוֹת - שְׁלֹשׁ
49 מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְשֵׁשׁ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא
50 פְּרָטֵן: (א) לַעֲשׂוֹת עַל פִּי הַתּוֹרָה שֶׁיֹּאמְרוּ בֵּית דִּין
51 הַגָּדוֹל; (ב) שְׁלֹא לְסוּר מִדְּבָרֵיהֶם; (ג) שְׁלֹא לְהוֹסִיף
52 עַל הַתּוֹרָה, לֹא בַּמִּצְוֹת שֶׁבִּכְתָּב, וְלֹא בַּפְּרוּשׁן
53 שֶׁלְּמַדְנֵנו מִפִּי הַשְּׂמוּעָה; (ד) שְׁלֹא לַגְרֹעַ מִן הַכֹּל;
54 (ה) שְׁלֹא לְקַלֵּל אֶב וְאֵם; (ו) שְׁלֹא לְהַכּוֹת אֶב וְאֵם;
55 (ז) לְכַבֵּד אֶב וְאֵם; (ח) לִירְאֶה מְאֹב וְאֵם; (ט) שְׁלֹא
56 יִהְיֶה הַבֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֵר עַל קוֹל אָבִיו וְאִמּוֹ.

57 הַלְכוֹת אֲבֵל. יֵשׁ בְּכָלֶלן אַרְבַּע מִצְוֹת - אַחַת מִצְוַת
58 עֲשֵׂה, וְשֵׁשׁ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פְּרָטֵן: (א)
59 לְהִתְאַבֵּל עַל הַקְּרוֹבִים, וְאִפְלוּ בֵּהֶן מִתְטַמֵּא וּמִתְאַבֵּל
60 עַל הַקְּרוֹבִים; וְאֵין אָדָם מִתְאַבֵּל עַל הַרוּגִי בֵּית דִּין,
61 וְלִפִּי זֶה פְּלִלְתִּי הַלְכוֹת אֵלּוּ בַּסֵּפֶר זֶה, שֶׁהֵם מַעֲיִן
62 קְבוּרָה בְּיוֹם מִיתָה, שֶׁהִיא מִצְוַת עֲשֵׂה; (ב) שְׁלֹא
63 יִטְמֵא בֵּהֶן גְּדוֹל לְקְרוֹבִים; (ג) שְׁלֹא יִפְגֹּס עִם הַמָּת
64 בְּאַהֲל; (ד) שְׁלֹא יִטְמֵא בֵּהֶן הַדְּיוּט לְנֶפֶשׁ אָדָם,
65 אֶלָּא לְקְרוֹבִים בַּלְבָּד.

66 הַלְכוֹת מַלְכִּים וּמִלְחָמוֹת. יֵשׁ בְּכָלֶלן שְׁלֹשׁ
67 וְעֶשְׂרִים מִצְוֹת - עֶשֶׂר מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְשֵׁשׁ עֲשָׂרָה
68 מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פְּרָטֵן: (א) לְמַנּוֹת מֶלֶךְ
69 מִיִּשְׂרָאֵל; (ב) שְׁלֹא יִמָּנֶה מִקְהֵל גָּרִים; (ג) שְׁלֹא
70 יִרְבֶּה לוֹ נָשִׁים; (ד) שְׁלֹא יִרְבֶּה לוֹ סוֹסִים; (ה) שְׁלֹא
71 יִרְבֶּה לוֹ כֶּסֶף וְזָהָב; (ו) לְהַחֲרִים שְׁבָעָה עֲמֻמִּין; (ז)
72 שְׁלֹא לְהַחֲיוֹת מִהֵן נִשְׁמָה; (ח) לְמַחֲוֹת זֵרְעוֹ שֶׁל
73 עַמְּלֶק; (ט) לְזַכֵּר מֶה שֶׁעָשָׂה לָנוּ עַמְּלֶק; (י) שְׁלֹא
74 לְשַׁפֵּחַ מַעֲשֵׂיו הָרָעִים וְאִירֵכְתּוֹ בַּדֶּרֶךְ; (יא) שְׁלֹא
75 לְשַׁכֵּן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם; (יב) לְשַׁלַּח שְׁלוֹם לְיוֹשְׁבֵי
76 הָעִיר בְּשָׂעָרִים עָלֶיהָ, וְלָדוֹן בָּהּ בְּאִשְׁרֵי מִפְּרָשׁ
77 בַּתּוֹרָה, אִם תִּשְׁלָם וְאִם לֹא תִשְׁלָם; (יג) שְׁלֹא
78 לְדַרֵּשׁ שְׁלוֹם מַעֲמוֹן וּמִצְוֹת בַּלְבָּד, כְּשֶׁצָּרִים עָלֶיהֶן;
79 (יד) שְׁלֹא לְהַשְׁחִית אֵילָנִי מֵאֲכָל בְּמִצְוֹר; (טו)
80 לְהַתְקִין יָד שֶׁיֵּצְאוּ בּוֹ בַּעֲלֵי הַמַּחֲנֶה לְהַפְנוֹת בּוֹ;
81 (טז) לְהַתְקִין יָתֵד לְחֹפֶר בּוֹ; (יז) לְמַשַּׁח כֶּהֱן לְדַבֵּר
82 בְּאָזְנֵי אִנְשֵׁי הַצָּבָא בְּשַׁעַת הַמִּלְחָמָה; (יח) לְהִיּוֹת
83 מְאֻרָּשׁ נִשְׂאָה אִשָּׁה וּבִנְיָה בִּנְיָן וְנוֹטֵעַ כֶּרֶם שְׂמֻחִין
84 בְּקִנְיָנָן שָׁנָה תְּמִימָה, וּמַחֲזִירִין אוֹתָן מִן הַמִּלְחָמָה;
85 (יט) שְׁלֹא יַעֲבֹר עָלֶיהֶן דָּבָר, וְלֹא יֵצְאוּ אֶפְלוּ לְצָרָכִי
86 הָעִיר וְצָרָכִי הַגָּדוֹד וְכָל הַדּוּמָה לָהֶן; (כ) שְׁלֹא
87 לַעֲרֹץ וּלְחַזֵּר לְאַחֹר בְּשַׁעַת מִלְחָמָה; (כא) דִּין יִפֹּת
88 תֹּאֵר; (כב) שְׁלֹא תִמְכֹּר יִפֹּת תֹּאֵר; (כג) שְׁלֹא
89 יִכְבְּשֶׁנָּה לְעַבְדוּת אַחֵר שֶׁנִּבְעָלָה.

90 נִמְצְאוּ כָּל הַמִּצְוֹת הַנִּכְלָלוֹת בַּסֵּפֶר זֶה, אַרְבַּע

1 בָּהֶם אֶכֶל נֶפֶשׁ; (ט) שְׁלֹא יִתֵּן הַמִּלּוֹה בְּרִבִּית; (י)
2 שְׁלֹא יִלּוֹה הַלּוֹה בְּרִבִּית; (יא) שְׁלֹא יִתְעַסֵּק אָדָם בֵּין
3 מִלּוֹה וְלּוֹה בְּרִבִּית, וְלֹא יַעֲיֵד בִּינֵיהֶן, וְלֹא יִכְתֹּב
4 שָׁטֶר, וְלֹא יַעֲרֹב; (יב) לָלוֹת מִן הַנְּכָרִי וּלְהַלּוֹתוֹ
5 בְּרִבִּית.

6 הַלְכוֹת טוֹעֵן וְנוֹטֵעַן. מִצְוַת עֲשֵׂה אַחַת, וְהִיא דִּין
7 טוֹעֵן וּמוֹדֶה אוֹ כּוֹפֵר.

8 הַלְכוֹת נִחְלוֹת. מִצְוַת עֲשֵׂה אַחַת, וְהִיא דִּין סֹדֵר
9 נִחְלוֹת.

10 נִמְצְאוּ כָּל הַמִּצְוֹת הַנִּכְלָלוֹת בַּסֵּפֶר זֶה, שְׁלֹשׁ
11 וְעֶשְׂרִים - מִהֵן אַחַת עֲשָׂרָה מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְשֵׁשִׁים
12 עֲשָׂרָה מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה.

סֵפֶר שׁוֹפְטִים

14 הַלְכוֹתָיו חֲמֵשׁ, וְזֶה הוּא סוֹדֶרן: הַלְכוֹת סִנְהֶדְרִין
15 וְהַעֲנָשִׁין הַמְּסוּרִין לָהֶם, הַלְכוֹת עֲדוֹת, הַלְכוֹת
16 מִמָּרִים, הַלְכוֹת אֲבֵל, הַלְכוֹת מַלְכִּים וּמִלְחָמוֹת.
17 הַלְכוֹת סִנְהֶדְרִין וְהַעֲנָשִׁין הַמְּסוּרִין לָהֶם. יֵשׁ
18 בְּכָלֶלן שְׁלֹשִׁים מִצְוֹת - עֶשֶׂר מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְעֶשְׂרִים
19 מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פְּרָטֵן: (א) לְמַנּוֹת
20 שׁוֹפְטִים; (ב) שְׁלֹא לְמַנּוֹת דִּין שְׂאִינִי יוֹדֵעַ דֶּרֶךְ
21 הַמִּשְׁפָּט; (ג) לְנָטוֹת אַחֲרֵי רַבִּים, אִם נִחְלָקוּ
22 הַשׁוֹפְטִים; (ד) שְׁלֹא לְהַרְגֹּת אִם רַבּוֹ הַמַּחֲזִיקִים בְּאִישׁ
23 אֶחָד, עַד שִׁיְהִיּוּ יָתֵר שְׁנַיִם; (ה) שְׁלֹא יִלְמַד חוּבָה
24 מִי שֶׁלֹּמֶד זְכוֹת בְּדִינֵי נִפְשׁוֹת; (ו) לְהַרְגֹּת בַּסִּקִּילָה;
25 (ז) לְהַרְגֹּת בַּשִּׁוְרֶפֶה; (ח) לְהַרְגֹּת בַּסִּיף; (ט) לְהַרְגֹּת
26 בַּחֲנֹק; (י) לְתַלּוֹת; (יא) לְקַבֵּר הַנֶּהָרֵג בְּיוֹם הַרִיגָתוֹ;
27 (יב) שְׁלֹא תִלֵּין נִבְלָתוֹ; (יג) שְׁלֹא לְהַחֲיוֹת מִכִּשְׁף;
28 (יד) לְהַלְקוֹת לְרָשָׁע; (טו) שְׁלֹא יוֹסִיף בַּהֲפֹנֶת
29 הַלּוֹקָה; (טז) שְׁלֹא לְהַרְגֹּת נָקִי בְּאִמְדוֹן הַדַּעַת; (יז)
30 שְׁלֹא לַעֲנֹשׁ אָנוּס; (יח) שְׁלֹא לְחוּס עַל הוֹרֵג חֲבֵירוֹ
31 אוֹ חוֹבֵל בּוֹ; (יט) שְׁלֹא לְרַחֵם עַל הַדֹּל בְּדִין; (כ)
32 שְׁלֹא לְהַדִּיר גְּדוֹל בְּדִין; (כא) שְׁלֹא לְהַטּוֹת הַדִּין עַל
33 בַּעַל עֲבֵרוֹת, אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא חוֹטֵא; (כב) שְׁלֹא
34 לַעֲנוֹל מִשְׁפָּט; (כג) שְׁלֹא לְהַטּוֹת מִשְׁפָּט גֵּר יָתוֹם;
35 (כד) לְשַׁפֵּט בְּצֶדֶק; (כה) שְׁלֹא לִירְאֶה בְּדִין מֵאִישׁ
36 זָרוֹעַ; (כו) שְׁלֹא לִקַּח שֹׁחַד; (כז) שְׁלֹא לִשְׂאֵל שְׂמַע
37 שְׂוָא; (כח) שְׁלֹא לְקַלֵּל הַדִּין; (כט) שְׁלֹא לְקַלֵּל
38 הַנְּשִׂיא; (ל) שְׁלֹא לְקַלֵּל אָדָם מִשְׁאֵר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
39 הַקְּשָׁרִים.

40 הַלְכוֹת עֲדוֹת. יֵשׁ בְּכָלֶלן שְׁמוֹנֶה מִצְוֹת - שְׁלֹשׁ
41 מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְחֲמֵשׁ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא
42 פְּרָטֵן: (א) לְהַעֲיֵד בְּבֵית דִּין לְמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲדוֹת;
43 (ב) לְדַרֵּשׁ וּלְחַקֵּר הָעֲדִים; (ג) שְׁלֹא יוֹרֶה הָעֵד בְּדִין
44 זֶה שֶׁהַעֲיֵד עָלָיו, בְּדִינֵי נִפְשׁוֹת; (ד) שְׁלֹא יִקּוּם דָּבָר

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שלישי כ"ב תמוז - ספר המדע - הלכות יסודי התורה קיט

מתוך מהדורת וגשל עם רמב"ם לעם - מוסד הרב קוק

פרק ראשון

1) שיש מצוי ראשון, הוא אלוקי עולם אדון כל הארץ; שאינו גוף, ושהוא אחד ואין שני לו.

א. יסוד היסודות ועמוד החכמות² - לידע שיש⁸ שם³ מצוי ראשון⁴, והוא ממציא⁵ כל נמצא. וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם, לא נמצאו אלא מאמתת המצאו⁶.

2) המחקריות. רבינו ז"ל התכוון להתחיל חיבורו בשם המיוחד על דרך: "שיתי ה' לנגדי תמיד", ורמזו בארבעת ראשי התיבות הראשונות. 3) אין פירושו כאן כיחס המקום: שם ולא פה, אלא שימוש לשון רגיל בערבית הוא, לחייב או לשלול מציאותו של איזה דבר: יש שם, אין שם; ורבינו העביר אותו מלשון ערב ללשון עבר (רבי שמואל אבן-תיבון בפתיחתו למורה נבוכים). 4) נמצא ראשון שהוא קדמון לכל דבר אחר שבעולם וגם לזמן, כלומר: שאין לו תחילה וראשית. 5) בורא הכל יש מאין. 6) ממקור מציאותו האמיתית, הנצחית, נובעת ומתקיימת כל המציאות.

ב. ואם יעלה על הדעת שהוא אינו מצוי - אין דבר אחר יכול להמציאות⁷.

7) כי המצוי הראשון אינו רק ממציא הנמצאים ובוראם, אלא גם מחיה את כולם ומקיים, הוא סיבת קיומם - ולפיכך לא יוכלו להתקיים אף רגע בלעדיו.

ג. ואם יעלה על הדעת, שאין כל הנמצאים מלבדו מצויים - הוא לבדו יהיה מצוי, ולא יבטל הוא לבטולם⁸; שכל הנמצאים צריכין לו, והוא, ברוך הוא, אינו צריך להם ולא לאחד מהם, לפיכך אין אמתתו באמתת⁹ אחד מהם.

8) שהרי מציאותו היא מציאות עצמית, בלתי תלויה באחרים כמציאות שאר הנמצאים שהיא תלויה בו, במצוי הראשון - ולכן קיומו נצחי ולא יחדל מהיות אפילו כשכל הנמצאים ייבטלו והיו כלא היו. 9) מציאותם של שאר הנמצאים אינה מוכרחת, שהרי תלויים הם באחרים, בסיבה שסיבה למציאותם - ולפיכך הם רק אפשרי המציאות: אפשר שיתקיימו ואפשר שלא יתקיימו; אבל המצוי הראשון והקדמון לכל דבר שאין סיבה למציאותו, אמיתת מציאותו היא הכרחית - ולפיכך הוא מחוייב המציאות, ואי-אפשר שלא ימצא.

ד. הוא שהנביא אומר: "וה' אלהים אמת"¹⁰ - הוא לבדו האמת, ואין לאחר אמת באמתתו. והוא שהתורה אומרת: "אין עוד מלבדו", כלומר: אין שם מצוי אמת מלבדו כמותו¹¹.

10) וכדברי חז"ל על הפסוק הזה: "מהו 'אמת' שהוא אלוקים חיים ומלך עולם" (ירושלמי, ברכות פרק א, הלכה ה). 11) זולתו אין בכל המציאות מצוי נצחי וקיים כמותו.

1 וְשָׁבָעִים - מִהֵן שָׁבַע וְעֶשְׂרִים מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְשָׁבַע 2 וְאַרְבָּעִים מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה. 3 וְנִמְצְאוּ כָּל הַהִלְכוֹת שֶׁל אֲרֻבָּעָה עָשָׂר סֵפֶר, שֶׁלֹּשׁ 4 וְשָׁמוּנִים הִלְכוֹת. 5 וְעַתָּה אֶתְחִיל לְבָאֵר מִשְׁפָּטֵי כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה, וְכָל 6 הַדִּינִין הַנִּגְלָלִין עִמָּה מַעֲנִינָה עַל סֵדֶר הַהִלְכוֹת, 7 בְּעֶזְרַת שְׂדֵי בְּרוּךְ הוּא.

יום שלישי כ"ב תמוז ה'תש"פ

משן חסדך לידעך וצדקתך לישרי לב ספר ראשון והוא ספר המדע הלכותיו חמש. וזה סדורן: א. הלכות יסודי התורה. ב. הלכות דעות. ג. הלכות תלמוד תורה. ד. הלכות עבודת פוכבים ומזלות וחקות העובדי כוכבים ומזלות. ה. הלכות תשובה.

~ נקודות משיחות קודש ~

"משוך חסדך לידעך וצדקתך לישרי לב".

האדמו"ר המהר"ש מציין שהמשנה מתחילה במ"ם פתוחה ("מאימתי קוראים את שמע כו") ומסיימת במ"ם סתומה ("...ה' יברך את עמו בשלום" (מאמר פתוח ומאמר סגור). ובנוסף, המשנה פותחת ומסיימת גם באותו העניין, שתחילתה בכניסת הכהנים שהם המברכים את ישראל בשלום, ומסיימת בה' יברך את עמו בשלום. בשני הדברים הנ"ל דומה ספר ה"ד החזקה שהוא "מקבץ לתורה שבע"פ כולה" למשנה, שבה נתבאר ענייני התורה שבע"פ.

האחד, שמתחיל במ"ם פתוחה - "משוך חסדך לידעך", ומסיים במ"ם סתומה - "כמים לים מכסים". והשני, שגם ה"ד החזקה מתחיל ומסיים באותו ענין שבתחילתו: "לידע שיש שם מצוי ראשון.. שכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת המצאו", וסימונו: "לא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד ... ומלאה הארץ דעה את ה'...".

(על-פי יצן מלכות' ספר המדע סימן א)

הלכות יסודי התורה

יש בכללן עשר מצות: שש מצות עשה, וארבע מצות לא-תעשה, וזהו פרטן: (א) לידע שיש שם אלוה. (ב) שלא יעלה במחשבה שיש שם אלוה אחר זולתי ה'. (ג) ליחדו. (ד) לאהבו. (ה) ליראה ממנו. (ו) לקדש שמו. (ז) שלא לחלל שמו. (ח) שלא לאבד דברים שנקרא שמו עליהם. (ט) לשמע מן הנביא המדבר בשמו. (י) שלא לנסותו.

ובאור כל המצות האלו בפרקים אלו:

1) המצוות הנכללות בהלכות הללו, הן עיקרי התורה ויסודותיה.